10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՉԷՕՔԻՒՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنیجه یومی سورهاندك غزته‌سی
صاحب امتیاز د. چیوکیورك
ادارەخانەسی
باب عالی جادەسی نومرو ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ Խմբագրութեան ուղղուած ո և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10ին, 20ին եւ 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարէի ծախքը մեզ վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարէի ծախքը մեզ վրայ
12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ՊՕԷՐՆԵՐՈՒ ԿՌԻՒԸ

Թրանսվալի պատերազմին մէջ եթէ խնդիրը միայն դրամականին վրայ մընացած ըլլար, վերջապէս անդարմանելի կորուստ մը չէր: Միլիոնները շատ մեծ բաներ են մասնաւորներու համար, բայց ոչ այնպէս պետութեանց համար, մանաւանդ երբ բարոյական կամ նիւթական փոխարինութիւն մը յառաջ կը բերեն։

Ոչ ոք կրնար իրաւունք ունենալ ակնկալելու որ Անգլիա առանց շահելու մը վատնելու տէր ըլլար Թրանսվալի և Օրանժի: Այս նպատակով վատնած դըրամը կրնար շատ կամ քիչ ըլլալ միայն, բայց ոչ թէ ապարդիւն կորուստ, քանի որ հասած է իր նպատակին։

Հարիւր միլիոն ոսկի՜, ի՜նչ ահագին գումար: Բայց այդ ահագին գումարը վերջապէս տարեկան երեք միլիոն ոսկիի յաւելում մըն է այն պիւտճէին վրայ, որ հարիւր քսան միլիոններ կը հաշուէ, և երեք կամ վեց միլիոնի յաւելումով չի կրնար խանգարուիլ։

Եթէ Անգլիոյ համար պէտք մըն էր Թրանսվալի և Օրանժի գրաւումը, ուրեմն պէտք էր որ անոնց համար վըճարէր քիչ կամ շատ, և երբ իր կարողութիւնը կը ներէր այնպէս ընելու, այդ ըրածը կ'ըլլար ոչ թէ ծախք, այլ իբրեւ յաւելուած դրամագլուխի։

Բայց առժամանակեայ մասնաւոր ընդդիմութենէն, Թրանսվալ և Օրանժ բոլորովին Անգլիական երկիրներ եղած են անշուշտ, որուն շնորհիւ երկրին մէջ գտնուող բոլոր օտարականները (Ուիթլէնտըրները) այսինքն Անգլիացիները, Ֆրանսացիները, Գերմանացիները, Ամերիկացիները, Պօէրներուն հետ կատարեալ հաւասարութիւն պիտի վայելեն, և որովհետեւ Պօէրները միայն երկրագործ ըլլալով, երկրին հարստութիւնը կազմող հանքերը և օտար վաճառականութիւնը Ուիթլէնտըրներու ձեռքն է, ուստի այս կատարեալ հաւասարութիւնը և պետութեան ընծայելիք դիւրութիւնները- որոնք Պօէր իշխանութեան ժամանակ չկային և հակառակը կը գործադրուէր խօլ—մեծ զարկ մը պիտի տան անշուշտ այս երկրորդ Հնդկաստանին աւելի եւս բարգաւաճման, և եթէ այս տնտեսագիտական անհուն առաւելութիւններն ալ չըլլային, այս կերպով աւելնալիք պետական հասոյթները, տարեկան մէկ քանի միլիոն ոսկի պիւտճէի յաւելումը կրնային արդարացնել։

Բայց ուրիշ և թերեւս աւելի կարեւոր առաւելութիւն մը կար Անգլիոյ համար: Խիստ շահաւոր գաղթավայր մըն ալ կը բացուէր Անգլիացի գաղթականներու առջեւ, որոնք գունդագունդ հոն պիտի դիմեն, իրենց դըրօշին և վաճառականական ազատ օրէնքներուն տակ ապրելու քաջալերիչ ըստուգութեամբ(?). և այս փայլուն հեռանկարն ալ կարծենք թէ կ'արժէ յաւելումը տարեկան մէկ քանի միլիոն ոսկիներու, որոնք անշուշտ աւելի մեծ արդիւնքներ յառաջ պիտի բերեն սակայն: Հապա բնիկ Քաֆիրնե՞րը, միթէ չարժե՞ր անոնց վրայ մտածել։

Երկրին բուն տէրը և բնիկը եղող այս ժողովուրդը, ամէնէն անզգաներուն գուցէ անգամ չարժելու վիճակին մէջ կը գտնուէր Պօէրներուն իշխանութեան տակ: Անոնք մարդ ըսուելու արժանի արարածներ չէին, այլ արջերու և տնական անասուններու պաշտօններու ծառայող անարգ գործիքներ միայն, ինչպէս էին Հարաւային Ամերիկայի խեղճ գերիները: Անոնք իրենց տէրերուն տրուած քն էին միայն, ինչպէս են հողի կտոր մը, բահ մը և բրիչ մը, որոնց կորուստին կամ փճացուելուն վրայ աւելի ցաւ կը զգացուէր քան իրենց անձին։

Անգլիացիները, իբրեւ կատարեալ մարդիկ, մարդու կարգ պիտի անցընեն զանոնք ալ, հինգ տարուան պայմանաժամէ ետքը, անոնց քուէարկութեան իրաւունք ալ պիտի տան: Այս պայմանաժամն ալ անոր համար կը դրուի, որ Քաֆիրները իրենց թմրած վիճակէն սթափելով, տակաւ առ տակաւ իրենց առջեւ բացուած նոր կեանքին վարժուին։

Բայց ընդհանուր քաղաքականութեան տեսակէտով, որ ամէնէն կարեւորն է, այս մարդկայինը, դրամականը են. առժամանակեայ բաներ են, և այնչափ կարեւորութիւն ունին, որչափ ատեն որ հետաքրքրութիւն կրնան պատճառել։

Եթէ այսօր Հարաւ. Աֆրիկէի մէջ երկու հարիւր հազար Անգլ. զօրք կապուած են, ներկայ հրոսակային կըռիւը վերջանալէն ետքը անոնց յիսուն հազարը պիտի մնան հոն իբրեւ քաղաքապահ զինուորներ, որովհետեւ Թրանսվալ և Օրանժ այլեւս անգլիական են: Միայն 150000 զօրքն է որ Անգլիա պիտի վերադառնայ. և առանք ժամ առաջ հայրենիք դառնան թէ ոչ, Անգլիոյ ունեցած անմիջական դիրքին վրայ չեն կրնար ընել այն վճռական ազդեցութիւնը, ինչ որ ոմանք կը կարծեն թէ ունի: Եւ արդէն ո՞րչափ զարմանալի պիտի ըլլար, երբ տասը միլիոն սուիններու դարուն մէջ, միայն մէկ միլիոնին ալ կէսը չէ այլ միայն վեց մասին մէկն եղող թիւը վճռական ձայն մը ունենար։

Իսկ գալով կռիւը շարունակող Պօէրներու յուսահատ ընթացքին, զայն արդարացնող զանազան պատճառներ կրնան գտնուիլ: Նախ և առաջ, Պօթայի, Տէվէթի, Տըլարէյի և ուրիշներու կացութիւնը կայ, որ պէտք է հաշուի առնուի։

Ասոնց մէջ Զօր. Պօթա, ինչպէս ըսած ենք, զինուորական օրէնքին տեսակէտով մինչեւ հիմայ անաղարտ կեանք մը վարած է, և որովհետեւ Անգլիա, Պօէրներուն մղած հրոսակային կռիւը ապստամբական արարք մը հաշուած չէ, ուստի ոեւէ խստութիւն գործածելու իրաւունք չունենալով այս զօրավարը գերի բռնուի թէ անձնատուր ըլլայ, անոր հետ յարգանքով վարուելու պարտաւոր է: Ասով Պօթա կորսնցնելիք բան մը չունի և կրնայ դիմադրել որչափ որ ուզէ և որչափ ատեն որ կարելի կրնայ ըլլալ։

Իսկ Տէվէթի համար գործը քիչ մը տարբեր է: Եթէ իր վրայ պատմուածներուն ստուգութիւնը պաշտօնապէս հաստատուի, Անգլիացիներու ձեռքը անցած ատեն իր անձին փրկութիւնը քիչ մը դժուար կ'երեւի։

Տէվէթի համար ըսուեցաւ թէ խաղաղասէր Պօէրներու կողմէ զրկուած հաշտարար պատուիրակը գնդակահար սպաննել տուած է, առանց կեղծ դատավարութիւն մը իսկ ընելու թէ ոչ պատերազմիկներով լեցուն կառախումբեր ամբարձուած ըլլալու ամբաստանութեան տակ կը գտնուին են.: Միւս հրամանատարներուն համար ալ կրնան զանազան ամբաստանութիւններ յառաջ բերուիլ։

Եթէ Լորտ Քիչըները, ընդհանուր և անպայման ներման հաճութիւն տար, գուցէ ասկէ առաջ Զօր. Պօթայի հետ ունեցած հաշտութեան բանակցութիւնը յաջողէր: Անկախութեան խնդիրը պարապ խօսք մըն էր միայն։

Զօր. Պօթա ընդհանուր ներման պէտք չունէր. բայց այդ ներումը անհրաժեշտ էր ոչ միայն իրեն զինակից ուրիշ պետերու, այլեւ հասարակ զինուորներուն համար ալ, որոնց մէջ շատեր կը գտնուին որոնք ներկայ պատերազմին մէջ այլեւս Անգլիացիներու դէմ զէնք չչարժելու համար երդում ըրած էին գերի բռնուած կամ անձնատուր եղած ատեննին, և յետոյ իրենց երդումնին դրժելով վերստին հըրոսակներու խումբերուն մէջ մտած էին և եթէ ընդհանուր ներում չըլլայ, իրենց գերի բռնուիլը կամ անձնատուր ըլլալը կարծենք զինուորական օրէնքի տակ մահուան դատապարտութիւն կ'ենթադրէ, եթէ բացառիկ շնորհ մը չփրկէ իրենց կեանքը։

Ուստի կրնանք հասկնալ թէ ընդհանուր ներման զլացումը ո՞րչափ մեծ ազդեցութիւն ունի ներկայ յուսահատ դիմադրութեան տեւողութեան վըրայ, քանի որ կեանքի և մահու խընդիրը կայ գործին մէջ, և մէկ կողմին հպարտութիւնը և միւս կողմին յուսահատութիւնը, աղէտին երկարելուն պատճառ կ'ըլլան։

Եւ իր կեանքը ու ինչքը ապահոված ծերունին Քրիւկէր, «Ըրէք» կ'ըսէ իր կուսակիցներուն այն բանը, որմէ փախաւ ինքը զանոնք իրենց անյոյս բաղդին ձգելով։

ԼԻՈՆԴԷ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԵԱՑՔ ՄԸ
ԵԴԵՍԻՈՅ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՇՈՒՐՋ
(Կայս. հրովարտակաւ վերաշինութեանը առթիւ)

Անմոռանալի երախտագիտութեամբ լեցուցած էր արդէն տեղւոյս Հայ ժողովըրդեան սիրտը Կայս. բարեհաճ բարձր Իրատէն, որ 1899ին կ'արտօնէր Եդեսիոյ Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցիին վերաշինութեան ձեռնարկել։

Կայս. այս բարեհաճութեան շնորհիւ նոյն հոգեւիրուած տաճարը անցեալ տարուան Ծաղկազարդէն ի վեր վերաբացուած ըլլալով, նոյն բարեպաշտ իրողութեան առջին տարելիցին առթիւ՝ ներկայ Ծաղկազարդի օրերը պատեհ առիթ համարեցինք, դէթ այս անգամ հայեացք մը նետելու նոյն աղօթատեղիին վրայ, որ իբրեւ հնագոյն քրիստոնէական տաճարը, և կամ — ինչպէս աւանդաբար համբաւուած է — իբրեւ աշխարհէ վրայ հիմնուած «առաջին» եկեղեցին կրնայ ունենալ իր «պատմական»ութեան իրաւունքը։

Ա.

Հնագոյն ժամանակները

Թադէոս առաքեալին ծանօթ այցելութեան ու արդիւնաւոր քարոզութեանց միջոցին, Եդեսիոյ մէջն ու շուրջը կառուցուած առաքելահիմն տաճարներու առաջինն(?) եղած է քաղաքիս արեւմտեան պարսպածայրէն հազիւ 1-2 քառորդ(?) ներս գտնուող այս եկեղեցին, որուն համար կ'ըսուի թէ հոն գտնուած վաղեմի մեհեանի մը յաջորդած է: Այս կարծիքը հաւանական կը թուի: Պատմական ծանօթութիւններն ու կրօնային յեղաշրջմանց պարագաներուն մէջ ծանօթ նմանօրինակ «հակամէտ»ութեանց փորձերը խելքի մօտ կը ցուցնեն այդ կարգի այլափոխութիւն մը։

Ասկէ զատ, Եկեղեցիի արդի չէնքին հարաւ-արեւմտեան անկիւնը՝ առանձին փոքր մաս մը տեղ՝ գետնին տակէն սեւ հող կ'ելնէ, որուն համար ժողովրդական զրոյցներով կը խօսուի թէ այնտեղի մեհեանին անագորոյն զոհագործութեանց հնոյն եղած է։

Այս անդրանիկ տաճարին անուանակոչութեան մասին՝ ժողովրդեան մէջ արմատացած աւանդութեամբ մը կ'ըսուի թէ՝ չէնքի լրումին երբ կը մտածուէր տաճարը պատշաճ անուամբ մը նշանաւորել, Թադէոս առաքեալ տեսու մը եկեղեցի մըտանելով աչքադէմի մատրանադրան մեծ վէմին վրայ կը տեսնէ ուրուագրուած Տիրամօր պատկերը՝ Կուսածինը գրկին: Այս երեւոյթը իբրեւ երկնային յայտնութիւն մը նկատելով, Եկեղեցին կը նուիրուի Ս. Կուսին անուան, ու այդ հրաշակերտ պատկերին պատճառաւ անկէ է որ սոյն՝ սրբավայրը կ'առնէ «Ինքնանկար Աստուածածին» անունը, որուն հրաշափառ վէմը մինչեւ հիմա անկորուստ կը պահպանուի եկեղեցիին մէջ։

Այս առաքելահիմն եկեղեցին՝ հօս ընդհանրացած հին աւանդութիւններու համեմատ՝ սկիզբները շատ ընդարձակ եղած է։

Շէնքը, եօթը գմբէթներու կամ կաթողիկէներու շարքէ մը կը բաղկանայ եղեր, որուն հարաւակողմի սահմանը՝ բաւական հեռաւոր (Հայր Աբրահամու ծովակին վերեւի թաղը) կը ցուցնեն մինչեւ ցարդ։

Երբեմն բոլորովին լքուած է այս եկեղեցին, որուն Արեւելեան հիւսիսակողմէն՝ քարընկէցի մը հեռաւորութեամբ դրացի կը գտնուի մինչեւ հիմակ ալ երեսի վրայ թողուած Ս. Յովհաննու Մկրտչի եկեղեցին այժմ մասնաւորներու բնակարան։

Այս կարգին յիշենք թէ՝ ուրիշ պատմական ծանօթութիւններէ զատ ձեռագիր Քարոզագրքի մը Յիշատակարանին մէջ կը կարդացուի թէ մինչեւ ռամարական ՌՄՂ. Թուականը Եդեսիոյ շուրջ 115 անուանի մեծ վանք և 885 փոքրիկ վանք կամ ուխտատեղիներ կային, որոնց ամէնը Հայոց չէին պատկաներ անշուշտ։

Մեր համեստ հետազօտութեանց արդիւնքն ըլլալով արդէն հրատարակած ունինք բաւական եկեղեցիներու կամ վանքերու անուններ, որոնցմէ ոմանց տեղերը կամ աւերակները մինչեւ հիմա ծանօթ են։

Հօս կ'արժէ յիշել նաեւ հնագոյն ժամանակներու պատկանող Ազգ. կրօնական հետաքրքրաշարժ ծանօթութիւն մը՝ քաղելով ձեռագրէ մը։

Կիլիկիոյ Յովհաննէս կաթողիկոսին կաֆացի Լեհասանցի Մեսրոպ վարդապետին և Ուռհայի Տ. Դաւիթ քահանային աշակերտած Մեսրոպեան Ներսէս Երէցու ձեռքով, ՌՁ. Թուականին գրուած Տօնացոյցին մէջ ծանօթութիւն դրուած է որ «Սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն և Ադդէի հայրապետին» յիշատակութեանց օրերը Եդեսիոյ Եկեղեցիին մէջ Հայցէն վերջ՝ կը կարդացուին Յիսուսի ու «Աբգարի» հաւատացողի մը միջեւ փոխանակուած նամակներուն պատճէնները, հին աւանդութիւն մը՝ որ սահմանափակուած ըլլալու էր կարծենք Եդեսիոյ եկեղեցիներուն, կամ մասնաւորապէս առաքելահիմն Ս. Աստուածածնի եկեղեցիին մէջ, յուրում ամփոփուած կար Ս. Ադդէի մարմինը։

Հնագոյն ժամանակներու մասին պըրպտումներ կը պակսի մեզի՝ ուրիշ ո և է ծանօթութիւն աւելցնելու այս տողերուն վրայ։ Գ. Կ. Ռ.

Եդեսիա

ՈՒ՞Ր Կ'ԵՐԹԱՆ

Պոլսական օրաթերթի մը մարտ 28-29ի թերթերուն մէջ Ամերիկա գաղթող Խարբերդի և Տիգրանակերտի Հայ գաղթականներուն՝ Մարսիլիոյ մէջ ունեցած վիճակը տխուր տողերու մէջ պարզուած էր: Իմ կարգիս կուզեմ յիշեցնել աւելի ցաւալի երեւոյթներ՝ որոնց տեղի կուտան ու պիտի տան Խարբերդէն Ամերիկա գաղթող Հայերը։

Յիշուած գրութեան մէջ մանրամասն կերպով նկարագրուած էր այդ միամիտներուն Մարսիլիոյ մէջ ունեցած աղտոտութիւնը՝ ամէնուն խորշելի ըլլալու աստիճան. այնպէս որ Մարսիլիոյ Հայ գաղութը Ֆրանսացի տարրին քով ամչնալու դատապարտուած է, տեսնելով որ այս վերջինները Հայուն համար ստորոգելիներ, ու Թերեւս աւելին իսկ, վերագըրած են: Է՜հ, մենք արդէն քի՞չ ստորոգելիներ ունէինք մեր գոյնը վեր հանող, այս ալ պարտինք Ամերիկա գաղթող այդ խենդ հոսանքին: Բայց չա՞րժեր արդեօք հարցնել, թէ ո՞ւր կ'երթան անոնք։

Սուրհանդակի մէջ մէկէ աւելի անգամներ կարդացի այդ գաղթականներուն Նոր Աշխարհին մէջ ունեցած կացութիւնը պատկերացնող յօդուածներ: Գաւառացի Հայը իր տունն ու տեղը ձգելով՝ քաղաքէ քաղաք թափառելու, գողթելու միտումներ ցոյց կուտայ, լոկ ապրուստ ճարելու նպատակով. բայց գոնէ այնչափ նկատելի կէտեր չունի գաւառացիին այդ ընթացքը որչափ Ամերիկա գաղթող Հայունը: Եւ այդ իսկ նշան մըն է մերիններուն ուծացման առեւտրական կորովէն. եթէ գաւառացի մը հաստատամտութեամբ աշխատի, ձեռնարկէ իր միջավայրին մէջ ո և է շահագործութեան, առաւել ըլլանք որ իր երջանկութիւնը, իր հացը ուրիշ տեղեր պիտի չփնտռէ: Նորէն կ'ըսեմ, մեր քով չմնաց կորովի աշխատասիրութիւնը՝ որուն հետեւանքն էր անշուշտ, յուսահատ ճիգը՝ հացի պայքարին մէջ։

Ամէն անգամ որ կը հանդիպիմ Խարբերդցի Հայու մը, անոր խօսակցութեան մէջ կը տեսնեմ այն տեսակ հաստատ համոզումներ՝ Ամերիկա գաղթելու համար յղացուած, զորս կարելի չէ արմատախիլ ընել այդ միամիտ հոգիներէն: Գրեթէ երեք տարի է Սամսոն կը գտնուիմ, և չանցնիր օր մը որ տեղւոյս սալայատակներուն վրայ, թուլցած կառքերուն ետեւէն, խեղճ ու կրակ, թափթփած, այր ու կին, ծեր ու մանուկ, մանչ ու աղջիկ Խարբերդցիներ՝ իրենց անդեկիններուն քղանցքները երերցնելով՝ չգան Ամերիկա գաղթելու համար: Զուր տեղ պէտք չանայ մարդ այդ խեղճերը համոզելու որ չըգաղթեն. պարտաւոր պիտի ըլլար բոլոր թափով չեչտել գաղթականութեան վնասները այդ լալկան յամառներուն: Ասոնք պիտի երթան Ամերիկա, հոս հող իրենց գոյնը պարզելով, ամէն խեղճութեան աչք առած, լոկ կոյր հետեւողութեամբ. ու մենք ալ տեսնելով պիտի լսենք թերթերէն՝ անոնց խեղճութիւնը, անկումը, աննպաստ կացութիւնը ամերիկեան հոսանքին մէջ, ուր նկարագիրը, բարքը բոլորովին կը տարբերի մեր արեւելեաններէն, ինչպէս որ հակոտնեայ դիրքի մէջ է հին աշխարհը այդ արեւմտեան աշխարհին: Իրենց գացած տեղը ստորին դասակարգին պատկանած, պիտի հասկնան անխելքութիւննին խեղճութեան մէջ, ու յուսահատած, պիտի սարսռան, և օր մըն ալ պիտի ըլլան այդ տեղուանքի ինկածները: Հետեւա՞նք. պիտի անհետանան ամերիկեան հոսանքին մէջ։

Կ'ըսեն թէ Խարբերդի գիւղերէն ոմանց մէջ տարածուած է թոքախտը, հիւանդութիւն մը որ արդիւնքն է Ամերիկայէն հիւծած, հալած, գզգալով վերադարձող Հայուն: Ու տեսնելով իսկ այս ամէնը, իրենց այս վիճակին մէջ իսկ չեն ուզեր մազի չափ շեղել իրենց համոզումէն, որ միշտ փառաւորելով կը յայտնուի Նոր Աշխարհը իրենց լեզուին տակ: Ինչո՞ւ քիչ մը լուրջ չխորհիլ: Գոնէ գաւառական առաջնորդները այս հոսանքը կասեցնելու մէջ դեր մը ստանձնէին, որպէս զի Խարբերդցի անխելք գաղթականին կուրօրէն հետեւող Արաբկիրցիին կամ Տիգրանակերտցիին պէս, վաղը, միւս օր ալ ուրիշ տեղացիներ գաղթելու միտումութիւնը չունենան։

Ահա բաւական կարեւոր խնդիր մը Հայ մամուլին համար. միթէ չա՞րժեր քիչ մը մտածել ու մտածել այս մասին, թէ ո՞ւր կ'երթան անոնք: Թո՛ղ ստուգէ, հաստատէ սպառազան(?), միայն թէ այս վայրկենիս վախը կ'ունենամ կարծելու թէ, Լեհաստան գաղթող Հայերու պատմութեան տխուր տողերուն շարունակութիւնը, թերեւս Խարբերդցիներու Հայերու Ամերիկայի մէջ ստարացումով վերջանայ: Կ. Յ. ՏԷՎԷԼԵԱՆ

Սամսոն

ԽԱՌՆ Ի ԽՈՒՌՆ ՆՕԹԵՐ

Երբ Սիամի գահաժառանգ իշխանը գահ բարձրացաւ, պալատի բարձրաստիճան պաշտօնատարները սա կերպով ըրին իրենց հաւատարմութեան երդումը։—«Թող արիւն ժայթքէ մարմինիս իւրաքանչիւր երակէն, փայլակը շանթահարէ, կոկորդիլոսներ կտրատեն թող զիս, դժոխային բոցերուն

մէջէն անյատակ սակառներով ջուր կրելու դատապարտուիմ, մանկամերը թող հոգիս տարակի մարմին զգենու, չորս ծովերուն աւազի հատիկներուն չափ անհամար տարիներու չարքին մէջ ամէնէն դժնդակ, ամէնէն անտանելի վիշապերու ենթարկուիմ, վերածնիմ խուլ, կոյր, համր, խորշելի վէրքերով ծածկուած և խոկոյն դժոխք դահավիժիմ ու անդիմադրելի տանջանքները տառապիմ են. են. ... Եթէ երբէք երդումս դրժեմ։»

․˙․ Կ'երեւի թէ Չինացիք, վերջին ծայր հնապաշտպաշտ ու կոյր պահելով եւրոպական յովարութիւնները, նախընտրած են անոնց բոլորովին հակառակն ընել, այսպէս.—

Չինացիի մը մահը խինդ ու հաճոյք կը պատճառէ իր թաղեկամ ու ազգականներուն որ համակ ճերմակներ կը հագուին. օրերը կ'արտասուէ երբ կը նշանուի. Չինացին ոչ թէ ձեր առողջութեան կ'ուզէ տեղեկանալ այլ ձեր հիւանդութեան, կը վճարէ երբ իրեն իր ամուսնին ու զաւակներուն ողջախութիւնը հարցնէք. գլուխը կը ծածկէ եթէ ճանչուորի մը հանդիպի. իրենց դպրոցականները կռնակնին դասատուին դարձնելով դասերնին կ'արտասանեն. ճաշերնին պտուղով կը սկսի ու ապուրով կը վերջանայ։ Չինացին եղունգ կտրելու սովորութիւն չունի, մինչեւ իսկ տեսնուած են Մոնաբրիններ 10 սանդիմեդր երկայն եղունգներով. իրենց թերթերը քաղաքական բաժին չեն պարունակեր են. են...։

․˙․ Փանդաալը աղէկի նշան է Զուլուներու համար. օրհնուած է այն Զուլուն որ կը փանդայ. որովհետեւ իրենց կարծիքին համեմատ փռնչման պահուն նախնիքներուն ոգին կուգայ անդերէն պաշտպանել. հիւանդի մը համար փանդալը առողջութեան նշան է. եթէ հիւանդ Զուլու մը փանդայ, մեծ կ'ըլլայ զինքը շրջապատողներու ուրախութիւնը։

Նոյնպէս Նոր Կալեդոնիոյ մէջ եթէ բազմաթիւ անձեր մէկանց փանդան, ներկաները խոկոյն կը ծնրադրեն, կ'երկրպագեն ու ծափահարելով ամէն տեսակ յաջողութիւն կը մաղթեն փանդացողին. Եթէ երբէք թագաւորը փանդայ բոլոր արքայանիստ քաղաքը խրախճանքի կը մատնուի՝ ուրախ ու զուարթ։

․˙․ Անոնք որ մօտէն կը ճանչնան կոկորդիլոսը, գիտեն թէ այս երկակենցաղը լեզուի մը միայն մէկ սաղմ ունենալով, չի կրնար իր երախը կատարելապէս մաքրել, ինչ որ ծնունդ կուտայ թելանման փոքր ազրուկներու, որոնք թէ՛ զինք կը նեղեն և թէ լինաերը կը բորբոքեցնեն. ահա այս պատճառով է որ երբ ջուրէն ելլելով անգամ մը տարածուի աւազին վրայ, խոկոյն բերանը կը բանայ ու կը սկսի կարելի եղածին չափ յօրանջել, որպէս զի այսպէսով ներշնչած առատ օդը զովացնէ իր վիրաւոր երախը. այս պահուն կը հասնի տամնարայծ ... թռչնիկը—փափկակեր քաղաքը մը —որ առանց վարանելու ներս մտնելով գազանին բերնէն կը լափէ համեղ ճճիները. կոկորդիլոսը՝ հեռու չար մտածումներէ՝ կը թողու որ իր բարեկամը հանգիստ կերպով յագուրդ առնէ իր պարենաց սառմոքերին։

Հաւաքեց ԲԷ-ԲԷՆ-ԹՕ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Կրթական նորընտիր նախարար Զօր. Վանովսքի կարեւոր զեկոյց մը հրատարակեր է, որով կը ցուցնէ թէ ի՛նչպէս հասկցած է իրեն յանձնուած դերը։ Այս յայտարարութեան մէջ Զօր. Վանովսքի կ'ըսէ ի մէջ այլոց.— «Վեհ. Զարին մարտ 25 թուով գիր պատուած կոյս. հրամանագրին մէջ կը գանեմ իմ ապագայ գործունէութեանս բոլոր ծրագիրը։ Մեր կրթական դրութիւնը բարենորոգելու, Ռուսական դպրոցը վերանորոգելու, և երիտասարդութեան դաստիարակութեան մէջ սիրոյ և մտերմութեան զգացումներ մտցնելուն վրայ է խնդիրը։ Այս ծրագրին ամէնէն կարեւոր մասը, մեր կրթական դրութեան փոփոխութիւնը, որուն պէտի նուիրեմ իմ բոլոր հոգածութիւնս, բաւական ժամանակ պիտի պահանջէ լաւագոյն կերպով ի գլուխ ելլելու համար։ Նոյնքան խնամք կը պահանջէ ծրագրին երկրորդ մասն ալ, որ նոյնպէս կարեւոր է, և կը կայանայ համակրական և վստահելի յարաբերութիւններ հաստատելու մէջ ուսանող երիտասարդութեան հետ։ Վստահ եմ թէ իմ գործակիցներս և իմ պաշտօնատանս պատկանող բոլոր պաշտօնատարները պիտի օգնեն ինծ այս նպատակին իրագործման համար, եւ պիտի արդարացնեն Զարին վստահութիւնը։ Կը հրաւիրեմ զանոնք դէպ ի համերաշխութիւն և անխոնջ աշխատութիւն մը։ Կը հրաւիրեմ ուսուցիչները աւելի սերտ յարաբերութեան մտնելու ուսանողներուն հետ, և իրենց սովրեցուցած ուսմունքներէն դուրս, այս երիտասարդներուն բարոյական դաստիարակութիւն մըն ալ տալ աշխատելու։ Կը հրաւիրեմ ուսումներու պարապող երիտասարդութիւնը՝ վստահութիւն ունենալ կառավարութեան վրայ որ հոգածու կը դառնայ իրեն նկատմամբ. կը հրաւիրեմ զինքը յարգել իր դաստիարակներուն՝ որ է հանդարտօրէն աշխատի, կարգապահութիւն ընդունելով մեզի մէկ ժամանակ և նուերը գործածելու վերակազմելու համար Ռուս դպրոցը, և դաստիարակութիւնը ընտրութեան»։

Ռուս լրագիրները յատ նպաստաւոր կերպով կը խօսին կրթական նախարարին այս յայտարարութեան վրայ։ Այն համոզմունքը և չափաւորութիւնը, կ'ըսեն, որով Զօր. Վանովսքի կը դիտէ առարկան, յոյս կը ներշնչեն թէ հանդարտութիւնը ընդհուպ պիտի վերահաստատուի Ռուս համալսարաններուն մէջ։ Ռուս թերթերը մասնաւորապէս գիտել կուտան թէ կրթական նախարարը հրաւէր ուղղած է համալսարանի ուսուցիչներուն՝ չարունակական յարաբերութիւններ ունենալ ուսանողներուն հետ։ Այս թերթը կը յիշուի թէ 1886ին իրենց հրաժանք արուած էր միմիայն իրենց որոշեալ դասերը աւանդել։ Կը թուի թէ Զօր. Վանովսքի պաշտօնի կոչուելովը ռուս համալսարաններուն համար նոր շրջան մը կը բացուի վստահութեան և բարեացակամութեան։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Բէդերսբուրկի «Վիէտոմոստի» նկարագրելով Պ. Տէլքասէի՝ Ռուսիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ եղած համակիր ընդունելութիւնը, կը շեշտէ անոր պաշտօնին կարեւորութիւնը՝ իբրեւ արտաքին գործոց նախարար բարեկամ և դաշնակից պետութեան մը, և կը յիշէ անոր նախապէս Բեդերսբուրկ այցելութեան միջոցին ձեռք ձգած բուռն և անկեղծ համակրութիւնը։ Ռուս թերթը կը յայտէ թէ Ռուսիոյ և Ֆրանսայի միջեւ հաստատուելէ ի վեր մտերմական յարաբերութիւններ — որոնց հիմը և նպատակէտն է ընդհ. խաղաղութեան պահպանութիւնը և երկու երկիրներու շահերուն պաշտպանութիւնը, — Ռուսիոյ և Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարներուն անձնական յարաբերութիւնները քանի՛ քանի առիթներու մէջ նպաստած են բոլոր խնդիրներու մասին կատարեալ համաձայնութիւն գոյացնելու։ Ռուս թերթը կը յուսայ որ այսպիսի գեղեցիկ արդիւնք մը պիտի ունենայ Պ. Տէլքասէի ներկայ այցելութիւնը, որ անգամ մըն ալ կը հաստատէ երկու երկիրներու միջեւ գտնուած բարեկամական կապերու ամրապինդ հանգամանքը։ Ռուս թերթը սա բառերով կը վերջացնէ իր գրութիւնը։— «Երբ Ֆրանսայի կէս պաշտօնական զեկոյցը, որուն ամփոփումը բերաւ հեռագիրը, Պ. Տէլքասէի այցելութիւնը էականապէս խաղաղասիրական նպատակ մը ունի, կ'ըսէ, տարակոյս չկայ որ արտայայտութիւնն է թէ՛ Ֆրանսայի և թէ Ռուսիոյ զգացումներուն, որոնց առկախ խնդիրներու պաշտպանութիւնը՝ արժանիքը կը կազմէ Պ. Տէլքասէի ամէնուն կողմէ գնահատուած քաղաքականութեան։»

ՄԱՐԴ ԿՐՆԱ՞Յ ՔԵՆԻԻՆ ՀԵՏ ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼ.—Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ ամէն չորս տարին անգամ մը հին հարց մը կը յուզուի, որ կը նմանի Ֆրանս. Խորհրդարանին մէջ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը պահանջելու պարբերական հարցին։ Այդ խնդիրն է գիտնալ թէ կինը մեռած մարդ մը կրնա՞յ իր քենիին հետ ամուսնանալ։ Երեք դարերէ ի վեր այս խնդիրը վիճաբանութեան առարկայ կ'ըլլայ Անգլ. Խորհրդարանին մէջ, և խնդիրը հաստատական կերպով լուծող օրինագիծ մը երեսուն և չորս անգամ քուէարկուած է երկրորդ ընթերցմամբ, հետեւաբար հարկ էր ենթադրել թէ կինը մեռած մէկը կրնայ քենիին հետ ամուսնանալ Անգլիոյ մէջ։ Բայց իրողութիւնը այնպէս չէ։ Անգլիոյ եպիսկոպոսները երեք դարէ ի վեր կը պնդեն կրկնելով թէ ողբալի ապօրինութիւն մըն է տարիքա, և միշտ յաջողած են արգիլել այդ օրինագծին երրորդ ընթերցմամբ մը եռօք քուէարկուիլը։ Եւ ճիշդ այս պատճառաւ է որ մինչեւ հիմայ Անգլիոյ մէջ ալ մարդ մը չի կրնար իր մեռած կնոջ քրոջը հետ ամուսնանալ։ Արդ, անցեալ չորեքշաբթի օր, երեսուն և հինգերորդ անգամ ըլլալով, այս խնդիրը Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին վիճաբանութեան առարկայ եղաւ, և մաղ մնաց որ առիթ տար երեսփոխաններուն՝ ծանր բառեր փոխանակելու։ Սըր Հէնրի Ֆոուլըր և ուրիշ 5 երեսփոխանք պնդեցին թէ ապրդրանավարութեան գործ մըն է սարիքայ. յիշեցուցին թէ այսպիսի ամուսնութիւն մը ընդունելի կը նկատուի գրեթէ բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ, և յառաջ բերին կարծիքը կարդինալ Նիւմանի, որ կատարելապէս համաձայն է այս օրինագծին։ «Տրամաբանօրէն այր մը կրնայ քենիին հետ ամուսնանալ» եզրակացուցին անոնք։ Բայց Լորտ Բէքսի և իր ուրիշ հինգ պաշտօնակիցները յայտարարեցին թէ քենիին հետ ամուսնանալը «մարդկութեան հակառակ է, զզուելի է, յեղաշրջական հանգամանք մը ունի» են. և մինչեւ իսկ «ազգադաւութիւն մըն է» ըսելու չափ յառաջ գացին։ Ո՛չ, սուտ եւ մարդ չի կրնար իր մեռած կնոջ քրոջ հետ ամուսնանալ։ Արդ, երեսփ. Ժողովը երեսունհինգերորդ անգամը ըլլալով 122ի դէմ 279 քուէով իրաւունք տուաւ յիշուած օրինագիծը մէջտեղ նետողին, որմէ թերեւս կարելի ըլլայ յուսալ թէ այր մը պիտի կրնայ իր քենիին հետ ամուսնանալ։ Բայց նոյն իրիկունն իսկ Անկլիքան եպիսկոպոսները ծանուցին թէ բաւէ, կատաղի պայքարմը կը կողմնակերպեն այդ օրէնքին դէմ։ Կրակ կտրած են, կը գրուան թէ պիտի կրնան արգիլել այդ օրէնքին երրորդ ընթերցմամբ ընդունուիլը։ Գուշակե՞նք արեմն անգամ մըն ալ, թէ Անգլիոյ մէջ կինը մեռած ամուսին մը պիտի չկրնայ քենիին հետ ամուսնանալ։

ՄԱՏՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ.— Բօմանդաքի զինագործական ընկերութեան բրած քաղքին վրայ, և Ֆրանսայի Պատմական Օրինագրքին 418րդ յօդուածին տրամադրութեան համեմատ անցեալ հինգշաբթի օրը Բարիզի մէջ ձերբակալուեր է Ժան Օ... անունով Գերմանացի մը, որ ամբաստանուած է թէ գերմանական Քրուբ և Էսէն զինագործարաններուն հաղորդած է Ֆրանսական զէնքերու շինութեան գաղտնիքը։ Այս պատերազմական զէնքերուն պատկերները և նկարագրութիւնները հայթայթեր են Բօմանդաքի չորս զինաշէն գործաւորներ, որոնց երկուքը դատարանին կողմէ գլխաւոր հեղինակները կը նկատուին այս մատնութեան գործին։ Ասոնք ալ հինգշաբթի օրը ձերբակալուեր են Մօնլիւսոնի դատական իշխանութիւններուն կողմէ։ Բարիզի մէջ կը սպասուի Մօնլիւսոնէն գալիք յանձնաժողով մը որ պաշտօն պիտի ունենայ քննել այս խնդիրը, որպէս զի կարելի ըլլայ ձեռնարկել Ժան Օ...ի կանոնաւոր հարցաքննութեան, և խուզարկութիւններ կատարել անոր բնակած պանդոկի սենեակին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ.— Նախկին վարչապետ Պ. Մէլին ճառ մը մէջ բուռն կերպով պախարակեր է Վալտէք Ռուսոյի նախարարութեան քաղաքականութիւնը, «Ժառանգականներուն՝ մանաւանդ ընկերվարականներուն եղած անխոհեմ զիջումները, ըսեր է Պ. Մէլին, ընկերական պայքարը, այժմ տխրօղ գործադուլները յառաջ բերին։ Վտանգը չատ ծանր է»։ Ըստ Պ. Մէլին պարզեր է այն հետեւանքները, որոնք յառաջ պիտի գան այդ վտանգէն, և որոնք մնացած հարուած մը պիտի տան Ֆրանսայի ազգային ճարտարութեանն։ Պ. Մէլին կառավարութեան քանի մը ծանր պատասխանատուութիւններ, և կ'ըսէ թէ կառավարութեան պարտականութիւնն է նախատեսել հետեւանքները, երբ կը քաջալերէ այնպիսի պահանջումներ, ուր քաղաքականութիւնը աւելի մեծ տեղ մը կը բռնէ քան գործաւորներու ճշմարիտ շահերը։ Պ. Մէլին յետոյ կը սահմանէ թէ ինչ ընթացք պէտք է քաղաքական կուսակցութիւնը, և կ'եզրակացնէ, ըսելով թէ այդ կուսակցութիւնը պէտք է մաքրէ կրօնական միաբանութիւններու նկատմամբ որոշուած օրէնքին և ուսուցման ազատութեան դէմ։ «Անոր քաղաքականութիւնը պէտք է ըլլայ յառաջդիմութեան և ընկերական բարենորոգումներու քաղաքականութիւն մը։ Ազատական կուսակցութիւնը պէտք է իր շուրջը համախմբէ ազատութեան բոլոր բարեկամները, ազգային հաշտութիւն մը գոյացնելու համար։»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ.— Անգլիոյ ազատականներու պետ Սըր Հէնրի Քէմպըլ Պէնըրմէն քաղաքական կարեւոր ճառ մը արտասաներ անցեալ երեքշաբթի օրը։ «Այսօր, ըսաւ Սըր Հէնրի, ամէն մարդ սա հարցումը կ'ընէ իր դրացիին. «Ի՞նչ կը խորհիք ելմտացոյցին վրայ»։ Աւելի աղէկ պիտի ըլլար հարցնել. «Ի՞նչ կը խորհիք պատերազմին վրայ»։ Իմ մասիս ես միշտ հերքած եմ այն կարծիքը թէ մեր կուսակցութիւնը պատասխանատուութիւն ունի պատերազմին, անոր պատճառներուն, ընթացքին և հետեւանքներուն մէջ։ Ես մէկն եմ այն մարդերէն— որոնց թիւը ամէն օր կ'աւելնայ— որոնք կը խորհին թէ՛ եթէ դահլիճին անդամներուն գործէ հասկցող մարդիկ ըլլային․ Ուիթլէնդէրներու խնդիրը կարելի պիտի ըլլար կարգադրել, առանց 30000 կեանք զոհելու, երկու պետութիւններ փճացնելու, Հարաւային Ափրիկէն աւերակ դարձնելու և 150 միլիոն սթերլին ծախսելու։ Այս պահուս պատերազմը չէ վերջացած տակաւին, բայց երկիրը սահմանուած է անոր ծախքերը վճարել։ Ինչպէս որ ազատականները պատասխանատու չեն պատերազմին, պատասխանատու չեն նաեւ անոր ծախքերուն։ Պէտք եղած գումարին ամենամեծ մասը փոխառութեամբ պիտի հայթայթուի։ Ազգային պարտքը պիտի աւելնայ, ինչպէս նաեւ տուրքերը։ Ելմտական նախարարին առաջարկները երբ խորհրդարանին ներկայացուին, մօտէն պիտի քննուին, և ես չեմ կարծեր որ ընդունուին անոնք, առանց լուրջ խորհրդակցութեան մը ենթարկուելու»։ Ազատականներու պետը վերջացուց իր ճառը, պախարակելով նոր տուրքերը, որոնք, իր կարծիքով, մաքսապաշտական դրութեան կը տանին Անգլիան։ Սըր Հէնրի յոյս յայտնեց թէ Անգլիոյ արդի կացութիւնը պիտի ցուցնէ ժողովուրդին թէ պէտք է խնայողութիւններ ընել. ծախքերը չափաւորել, և ուրիշ անգամ թաղդախնդրական ձեռնարկներ չընել։

ՀԱՆՔԱՏՈՒԽԻՆ ՎՐԱՅ ԴՐՈՒԱԾ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒՆ առթիւ ծանր անհամաձայնութիւններ ծագեր են Անգլիոյ ելմտական նախարարին և Պ. Չէմպըլէնի միջեւ, կ'ըսէ Տէյլի Նիւզ խորհրդարանական թղթակիցը։ Պ. Չէմպըլէն պնդեր է թէ պատերազմին ծախքը պէտք է Հարաւային Ափրիկէի գաղթականութիւններուն վրայ բեռցուի։ Ասոր վրայ ելմտական նախարարը սպառնացեր է հրաժարիլ։ Պ. Չէմպըլէն, այդ հրաժարականը ընդունելու կողմն է եղեր, բայց Լորտ Սալզպրի և Պ. Պալֆուր ընդդիմացեր են, ըսելով թէ դահլիճը պիտի իյնայ, եթէ այդ հրաժարականը ընդունուի։ Ասկէ զատ նոյն թերթը կ'ըսէ թէ պահպանողականները այնչափ կ'ընդդիմանան հանքածուխի տուրքին դէմ, որ նախարարութիւնը յաղթուելու վտանգին մէջ է։ Այս կացութեան առջեւ Պ. Չէմպըլէն կ'առաջարկէ որ դահլիճը հրաժարի, առանց խորհրդարանը լուծուելու։

—Սթենտըրտ կ'ըսէ թէ ելմտական նախարարը խոստացեր է խնամով քննել առաջարկ մը, որ կը պրամադրէ փոխանակ հանքածուխի իւրաքանչիւր թոնոյին վրայ մէկ շիլին արտածման տուրք դնելու, այդ արտածման տուրքը անոնց արժէքին վրայ առնել, 80-90 սանդիմէն սկսեալ մինչեւ 1 Փր. 80 սանդիմ։

—Տէյլի Թելէկրաֆ կ'ըսէ թէ Պ. Պալֆուր կը հերքէ տարածուած այն զրոյցը թէ հանքածուխի արտածման տուրքը պիտի ջնջուի։

ԱՂ ՀԱՆՔԱՏՈՒԽԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ.— Հաւանէն կը հեռագրեն թէ Չիլիա—փ Մէնինո շոգենաւը չաքար բեռցած ճամբայ ելեր է Ճէնովա երթալու համար։ Ճամբան շոգենաւը մեքենայի խանգարում մը ունենալով, ճամբորդութիւնը կ'երկարաձգուի և հանքածուխն ալ կը հատնի։ Նաւապետը՝ առանց շուարելու՝ անմիջապէս հրաման կուտայ չաքար գործածել հանքածուխին տեղ։ Հրամանը կը գործադրուի և 3000 անտուկ չաքար գործածելէ ետքը շոգենաւը վերջապէս Ճէնովա կը հասնի։

ԿԻՆԵՐԸ ԿԸ ՄՏՐԱԿՈՒԻՆ.— Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ վերջերս Ամերիկայի մէկ քաղաքին մէջ երկու խանակեաց կիներ խարազանի բռնուեր են, որովհետեւ չէին ուզեր հնազանդիլ քաղաքէն, հակառակ արուած հրամանիմը։ Ոստիկանութիւնը երկու շնորհքով խարազաններ ճարելով հրապարակաւ քստնակն հարուած իջուցեր է այդ կիներուն, որոնք մերկացուած էին։ Խուռն բազմութեան մէջէն ոչ մէկը ուզեր է պաշտել կիները։ Ոստիկանութիւնը յետոյ հրամայեր է կիներուն որ քաղաքէն մեկնին, սպառնալով որ եթէ չհնազանդին յիսունական հարուած եւս պիտի ուտեն։ Ասոր վրայ կիները լեղապատառ չուեր են։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 — 1319 1901

Տճ. Լտ.

Օր	ԱՊՐԻԼ	Մուհրէմ	Ապրիլ
17	ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, Ժէ. օր Ցինանց։ Տն. Ալոյսի կիւրի։	10	30
կէսօր 5 08			կէսօր 4.59

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — 1822 ապրիլ 17/30ին Մ. Նահանգները պաշտօնապէս անկախ կառավարութիւններ կը ճանչնան Հարաւ. Ամերիկայի Լատին հանրապետութիւնները։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առաւօտ ջերմաչափին աստիճանն էր

Կ. Պոլիս	12	Պէրութ	—	Բեդերսպուրկ	4
Աղեքսանդրիա	0—1	Բարիզ	6	Վիեննա	13
Սոֆիա	10	Աթէնք	13	Թրիեսթ	2
Իզմիր	14	Տրապզոն	—	Սելանիկ	13

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ՎԱՐԺԱԿԱՆ Խորհուրդներու գերագրգռութեան շրջանին մէջ ենք կարծես։ Տնտես. Խորհուրդէն ետքը, որ իրաւասութեան խնդիր մը յարուցանելով նիստերը դադրեցուցած էր, հիմա ալ Դաստիարակչական Խորհուրդը չի գումարուիր, բայց բարեպատեհ առթիւ հոն ալ օրինական նրբանքներն հաշիւներ չկան։ Ի՛նչ կ'ըսեն ըսեն, ամէնէն խոհական և լուրջ Խորհուրդը դարձեր Ուսումն. Խորհուրդն է, որ ամէն տեսակ դժուարութիւններու մէջէն կ'ելլէ դիւանագիտական ճարտարութեամբ մը, և հոգիւ հրաժարելու մօտ վիճակի մը հասած մէյ մըն ալ չաբթուն վերջերը՝ Խորհուրդին դիւանապետը կը հաղորդէ նոյն չաբթուան նիստին որոշումները, որոնք Տնտես. Խորհրդոյ վերջին նիստին որոշումներուն չեն նմանիր հարկաւ։ Դաստիարակչական Խորհրդոյ եկեղեցական և աշխարհական անդամները ամուսնական խնդրոյ մը մէջ իրարու հետ բոլորովին տարակարծիք կը գտնուին, և աշխարհականները ի նպաստ ամուսնոյն և եկեղեցականները որոնց համամիտ է նաեւ խորհուրդին նախագահ Փոխանորդ Սրբազանը, ի նպաստ կնոջը տեղեկագրեր տուած են Խառն Ժողովոյ, որ իր վերջին նիստին մէջ նկատողութեան առնելով այս խնդիրն ալ, պաշտօն յանձներ է Եսաուբեան Տիգրան էֆ.ի՝ հարկ եղած քննութիւնը կատարելով արդիւնքը տեղեկագրելու։

ՄԱԼԱԹԻԱՅԷՆ տրուած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ, տեղւոյն Ս. Լուսաւորիչ վանքի 56ի չափ որբ տղաքները անցեալ հինգշաբթի օրը քաղաք իջեր և ուղղակի Առաջնորդարան երթալով, իրենց նոր զգեստներ տրուեր և անկեց գացեր են իրենց ազգականներուն և մտերմականներու տուները։ Տեղապահին հրաւէրով ժողովուրդը գումարուած, թաշկինակ և անձեռոց նուէրներ է որբերուն։ Որբերը Զատկի տաւուտուն եկեղեցի տարուեր են. տասնցաէ երկուքը գրաւոր բանախօսութիւններով բարեմաղթութիւններ ըրեր են Վեհ. Կայսեր կենաց համար, և շնորհակալութիւն յայտներ են իրենց մասին հոգածու գտնուողներուն համար։ Որբերը Զատկի օրը խմբովին այցելութիւն տուեր են Հայ-Համէտականաց առաջնորդ Տ. Միքայէլ եպիսկ. Խաչատուրեանին, որ չատ սգածուելով խրատներ և յորդորներ ուղղեր է որբերուն և մէկ ոսկի ալ նուիրեր է իրենց չաքար և պտուղ գնելու համար։ Մալաթիոյ որբանոցի խաղախորհրդարանին պատրաստած կօշիկներու ամէն տեսակէն նմոյշներ ղրկուեր են Պատրիարքարան։ Կը հաստատեն թէ այս կօշիկներէն շինուած մէկ երկու հազար զոյգ կօշիկ կը ստաէին, եթէ ժամանակին այսինքն Զատկէն առաջ արտածագրելի կոշիկ ըլլար։ Շատ խնդրանք ըլլալուն համար, Հոգաբարձութիւնը ստիպուեր է փոխադրութեամբ 50-60 ոսկիի այծի, կովի են. կաշի գնել։

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ մը տեսուչը նամակ մը գրելով մեզի կ'ըսէ թէ, այս օրերս պաշտօնական կնիքով իրեն ալ ղրկուած է այն Պատրիարքական կոնդակէն, որով հրաւէր կ'ուղղուի ամէն դասակարգի ազգայիններու՝ մասնակցելու Պէշիկթաշլեան վարժարանի 25ամեայ յոբելեանին. Բայց տեսուչը կը հարցնէ մեզի թէ, Հայ ուսուցչութիւնը, որուն մէջ ապդիւնաւոր դէմք մըն է Պէրպէրեան էֆ. ի՛նչ եղանակով և ի՛նչ կերպով պիտի մասնակցի։ Իրենք ալ անպատճառ դրամական նուէրի՞ն վրա՞յ պիտի խորհին՝ թէ ուսուցչութիւնն ալ իր մեծարանքը արտայայտելու տարբեր ձեւ մը պիտի որոշէ։ Մենք ի վիճակի չենք այս հարցումներուն պատասխանելու, որովհետեւ որոշապէս չենք հասկցած թէ յանձնաժողովոյ տեսութիւնը ի՛նչ է, կատարելի յոբելեանին նկատմամբ։ Եթէ ի պաշտօնէ տեղեկութիւն կը տրուի վարժարաններու տեսուչներուն, պէտք էր որ անոնց մասնակցութեան հանգամանքն ալ ճշդուէր միասին, ինչպէս եղաւ Մամուրեանի յոբելեանին առթիւ. բայց զարմանալին այն է որ Պոլսոյ կեդրոնական Ուսումն. Խորհուրդը որ բոլոր վարժարաններու վերին հսկողութիւնը սահմանած է և որուն ամէնէն աւելի կրնայ վերաբերիլ Պէրպէրեան էֆ. իբրեւ նախորդ անդամ, ատենապետ և Ազգ. ուսուցիչ, տեղեկութիւն չունի դեռ ոչ Յոբելեանէ և ոչ ալ ղրկուած նամակներէն։ Այս տեսութեամբ կ'երեւայ որ յանձնաժողովը օգտակար ըլլալու տենչէն բռնուած ամէն բան չատ ճիշդ և կանոնաւոր կերպով չը տնօրիներ։ Ուստի մեզ ուղղուած նամակին առթիւ այս դիտողութիւնը կ'ընենք, ձեռնարկուած գործը յաջողութեամբ գլուխ ելած տեսնելու միակ բաղձանքով։

ԽՕԶԿԱՏԷՆ կ'իմացնեն թէ՝ տեղւոյն հոգեւոր պաշտօնեաներու թիւը անբաւական ըլլալով, Միսաքեան Յակոբ և Ճէզէճեան Սահակ անուն երկու ազգայիններ ընծայացու որոշուեր են, և հարկ եղած պաշտօնական գործողութիւնները կատարուելէ ետքը, Կեսարիոյ Ս. Դանիէլ վանքի վանահայր Տ. Ստեփան եպիսկ. Սանասարեան հրաւիրուեր է Խօզկատ, ուր այս երկու ընծայացուներէն առաջինը Ստեփաննոս և երկրորդը Սահակ անունով քհ. ձեռնադրեր է։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանը Պոլսէն մեկնելուն առթիւ, իբր հրաժեշտ իր այցելութեանը ղրկած է Ս. Պատրիարքին։

ԵՐԷԿ ինչպէս գրած էինք հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը և Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան նիստ ընելու հրաւիրուած էին, բայց հոգաբարձութեան ատենապետ Պատրիկ էֆ. Կիւլպենկեան տկար ըլլալով, այս

գումարումը ուրիշ օրուան յետաձգուեցաւ։

ԿԻՐԱԿԻ օրը Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը Պալըգլըի գերեզմանատան շուրջը շինուելիք պատին շինութեան նուազուրդը կատարեց։ Ամբողջ շինուածանիւթերը Յանձնաժողովոյ կողմէ հայթայթուելէ յետոյ, իւրաքանչիւր կանգունի համար իրեն գործաւորողչէք 4 ղշ. պահանջուեցաւ, բայց այդ գինը մինչև 105 բարաի զեղչեց Մարգար անուն վարպետ մը։ Ուստի հարկ եղած պայմանագրութիւնները կնքուելով, յառաջիկայ շաբթու գործի պիտի ձեռնարկուի։

ԲԱՆԱՍԷՐ Պ. Կարապետ Պասմաճեան անդամ ընտրուեր է Բարիզի Ասիական ընկերութեան, որ ուսումնական և գիտական մարմին մըն է։

ԵԷՏԻ ԳՈՒԼԷԻ հրդեհին մէջ այրած է նաև Ազգ. Հիւանդանոցի նախկին տնօրէն Հանգուցեալ Սարգիս էֆ.ի մէկ տունը, որ նոյն Հաստատութեան կտակուած էր։ Այս տունը Ռոսիա ընկերութեան ապահովագրուած ըլլալով, Ազգ. Հիւանդանոցը մէկ քանի օրէն նոյնընկերութենէն պիտի ստանայ ապահովագրեալ 150 ոսկիի գումարը։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

29 Ապրիլ 1901

Ֆրանսական 3% գոցուեցաւ	101.37
Րէժի	323.
Ֆոնսօլիա	24.70
Երկաթուղի	116.
Պանք Օթոման	550
Թրանսվալ	91.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆ.— Բերայի կառավարիչի օգնական կարգուեցաւ Էտիրնէի կեդրոն. ընդհ. դատախազ Վէլի պէյ։ Նոյն կառավարութեան Ա. քարտուղար Ռումիկանական Նախագահութեան դիւանին միւմէյյիզ Մուսթաֆա Րիզա պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Ուլայի Ա. աստիճան արքուեցաւ Հեռագրաց և Թղթատարական վերատեսչութեան վճռական ժողովին փոխ-նախագահ Սելահի պէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ա. կարգի Շէֆագաթ պատուանշան շնորհուեցաւ Երկրագործական Նախարար Սէլիմ Մէլհամէ փաշայի և Սօֆիայի Կայս. քոմիսէր Նէճիպ Մէլհամէ էֆ.ի մօրը։

ՄԵԾ. ՇՈՒԿԱՅԻ Նորոգութեան յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ՝ Ալի Փաշա, Ճամիլ և Եաքըմ Թաշ խաներու կալուածատէրները իրենց պարտքը վճարած չըլլալով, եթէ մինչև մայիս 1 այդ պարտքերնին չվճարեն, իրենց կալուածները ուղղակի յանձնաժողովոյ կողմէ վարձու պիտի տրուին և տէրերուն չպիտի յանձնուին, մինչև որ անոնց նորոգութենէն գոյացած պարտքը ամբողջովին չվճարուի։

—Նոյն յանձնաժողովը Զաարճըլար և Ալի փաշա պողոտաները, ըստ Կայս. Իրատէի, ծածկուելուն համար յիշեալ պողոտաներուն վրայ կալուած ունեցող անձերուն նոր հրաւէր մը կ'ուղղէ որպէս զի ժամ առաջ այդ շինութեան համար իրենց բաժին ինկած գումարը, ինչպէս նաև նախկին պարտքերնին վճարեն։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ. — Ֆէնէրի կղերական շրջանակներուն մէջ խօսք կը քննադատուի նախորդ Պատրիարք Տ. Կոստանդիանոսի կողմէ մեգրոպոլիտներուն զրկուած շրջաբերականը, որուն վրայ խօսած էինք երէկ առտու։ Մ. Օրիանթալ, ուրկէ կ'արտատպենք այս լուրը, կ'ըսէ.— «Մենք մեր առած տեղեկութեանց ճշդութեան վրայ կասկածելու հաւատք ունինք, սակայն կ'ուզենք կարծել թէ խնդիրը Ն. Սրբազնութեան շուրջը գտնուողներուն ըրած ճեղագրութիւններուն վրայ է, և թէ Կոնստանդիանոս Ս.ի վերագրուածը տակաւին իրագործուած չէ։ Հակառակ պարագային նախորդ Պատրիարքը օրինազանց պիտի ըլլայ 4 տարիէ ի վեր իր վարած Սինոտական կանոններուն։ Սակայն մեգրոպոլիտները լաւ գիտեն թէ Պատրիարքական այսպիսի կոնդակի մը հանդէպ ի՛նչ ընթացք պիտի բռնեն։»

—Պ. Բօլ Սթէֆանովիչ կիրակի օրը այցելեց նախորդ Պատրիարք Տ. Կոստանդիանոսի և անդրագահ Տ. Նաթանայէլի, որ երէկ փոխադարձ այցելութիւն տուաւ։

—Բէլէվէզայի նախորդ մեգրոպոլիտ Տ. Գաւրիէլ Եաթրուսաքի, որ Պատրիարքարանին կողմէ հրաման ստացած էր Բաթմոսի վանքին մէջ անցընել իր ժամանակը, Աթէնքէն կը գրէ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին և կը պահանջէ որ Ցունաց Տիեզերական Պատրիարքութենէն կախում ունեցող վանականութենէ հանուի։

ԹԷՍԱԼԻՈՅ հելլենական զօրաց հրամանատար Զօր. Տիմօբուլօս իր կառավարութենէն հրահանգ ստացած է սահմանագլխին վրայ կանգնուելիք ամրութեանց շինութիւններու սկսիլ։

ՍՕՖԻԱՅԻ Կայս. քոմիսէր Նէճիպ Մէլհամէ էֆ.ի ծառայութիւնները Վեհ. Սուլթանին կողմէ գնահատուելով, ականակուռ Իֆթիխար պատուանշանը շնորհուած է իրեն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆերտինանտ իշխանը երէկ Սօֆիա հասեր է։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Վեհ. Շահը Բ. կարգի Առիւծ և Արեւ պատուանշանը նուիրած է «Թէրճէմանը Հագիգաթ» լրագրին արտօնատէր և թաղապետական Ա. շրջանակին տնօրէն Ճէվտէթ պէյի։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Քոնստան և տիկինը շաբաթ գիշեր 20 հոգինոց սեղան մը տուին, ուրկէ ետքը ծանօթ թաւշութակահար Տիրան էֆ. Ալէքսանեան մէկ քանի երաժշտական ընտիր կտորներ նըւագեց։

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ Պեռժէ, Երէյլիի ընկերութեան տնօրէն Պ. Պրաք եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ երէկ առտու Զօնկուլտաք գացին, Երէյլիի ածխահանքերը աչքէ անցընելու համար։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ նորընտիր ընդհ. հիւպատոս Ասպետ Սալիմպէրկօ, որ Մոնրէալի (Քանատա) ընդհ. հիւպատոս էր, երէկ առտու մայրաքաղաքս հասաւ,

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷ մը հրամայած է ելմտական նախարարութեան, գործարաններու մէջ պատահած դէպքերու հետեւանօք մեռնող գործաւորներուն ընտանեաց ամսաթոշակներ յատկացնել։

ՓԼՈՒԶՈՒՄ. — Սելանիկի Քիլսուրա գիւղին Ցունաց եկեղեցիին գմբէթը վերջերս արարողութեանց պահուն փլեր է։ Փլատակներուն տակէն 15 դիակներ հանուեր են։ Բազմաթիւ վիրաւորեալներ ալ կան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Շաբաթ գիշեր Եէնի Գաբուի մէջ 6-7 տուներ յաջորդաբար գողերու այցելութիւնները ընդուներ են։ Զարաճճի գողերը կարգ մը արժէքաւոր առարկաներ, ինչպէս են անուշի արծաթ դգալներ ևլն. վերցնելով կ'երթը դրեր են։ Գողերէն մէկ քանին նոյն իսկ անօթի ըլլալնուն խոհանոցները իջեր և փառաւոր ճաշ մըն ալ ըրեր են։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհրդոյ որոշմամբ զրկուած բոլոր հեռագիրներուն ևլն. պատճէնները հեռագրական կայաններու մէջ պիտի պահուին մինչև հինգ տարի։

ՊՈՒԽԱՐԱՅԻ Էմիրին պաշտօնատարներէն մէկը իր կառավարութեան անունով 1800 ոսկի զրկած է, Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան յատկացուելու համար։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷ մը հրամայած է որ Էնկիւրիի նահանգին մէջ հաստատուելիք Իսլամ գաղթականներուն բնակութեան ծախքերը ևլն. հոգալու համար 20000 ոսկիի գումար մը յատկացուի, և այդ գործերուն հսկողութիւնը յանձնուի Ատանայի կուսակալի նախորդ օգնական Հաճի Րաշիտ, Էնկիւրիի նախորդ կառավարիչ Մուսթաֆա և Իզմիրի նախորդ կառավարիչ Սէլիմ Սըրրի փաշաներուն, որոնք քիչ ատենէն Էնկիւրի պիտի երթան։

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄԻ 10րդ օրը ըլլալուն առթիւ աւզի իրիկուն Վալիտէ, Նուրուօսմանիյէ, Սիւլէյմանիյէ, Վէզիր և Ճաֆարիէ խաներուն մէջ Պարսիկներու կողմէ սուգի արարողութիւններ կատարուեցան։ Վալիտէ Խանի ամբողջ պատերը և զանազան տեղերը սեւ լաթերով ևլն. ծածկուած և տեղ տեղ ալ ջահեր, լապտերներ վառուած էին։ Բազմաթիւ երգիչներ, որոնց առջեւէն ջահեր կը տարուէին, մէկ քանի անգամներ երգելով խանին շուրջը դարձան։ Այս արարողութիւններուն ներկայ գտնուեցան Պարսկական դեսպանատան գործակատարը, դեսպանատան և հիւպատոսարանին պաշտօնեաները և Տէպլիւթանը Իրանեան վարժարանին աշակերտները։ Սուգի արարողութիւնները ժամը 3ին աւարտեցան։ Օտար դեսպաններէն եւ երեւելիներէն շատեր ներկայ գտնուեցան Վալիտէ Խանին մէջ։ Երէկ առտու ալ բազմաթիւ Պարսիկներ, Սկիւտար Սէյտ Ահմէտ տէրէսի գացին, սուգի արարողութիւններ կատարելու համար։

ԱՐԺԷԹՈՒՂԹԵՐԸ.— Հանրային Պարտուց Վարչութեան կողմէ Մալիէի գրուած տեղեկագրի մը մէջ կ'ըսուի թէ՝ երբ ա և է արժէթուղթի մը իսկութիւնը կասկածելի ըլլայ և ելմտական պաշտօնատունը զրկուի քննուելու համար, մերժուածներուն վրայ դրոշմ կը զարնուի, ինչպէս ուրիշ դրոշմ կը զարնուի իսկական արժէթուղթերու վրայ։ Մալիէն նկատելով որ Պետական Խորհուրդին մէկ որոշման համաձայն Հանր. Պարտուց Վարչութիւնը կը գնէ այն հինցած արժէթուղթերը, որոնց իսկութիւնը հաստատուած է մասնագէտներու քննութեամբ, և նկատելով նաև որ այդ կարգի արժէթուղթերու վրայ դրոշմ մը զարնուելու պարագան ուրիշ բան չէ բայց եթէ Մալիէն յանձնուած ատեն ստուգել թէ՝ այդ թուղթերը նախապէս քննուած են, յարմար դատեց ընդունիլ Հանր. Պարտուց Վարչութեան առաջարկը և նշան մը որոշեց զարնել անկէ ետքը մերժուած արժէթուղթերու վրայ։

ԵԷՏԻ ԳՈՒԼԷԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Կիրակի գիշեր ժամը 1ին ատենները Եէտի-Գուլէի Միրախոր Թաղին Տէօբթ Եօլ Աղաի փողոցին մէջ Ցոյնի մը սեփական և պատմաճի Յակոբ աղայի վարձքով բռնած ապահովագրեալ փայտաշէն տունին վերնայարկէն հրդեհ ծագեցաւ և չորս կողմ տարածուելով մէկ քանի ժամուան միջոցին 12 քարուկիր և 28 փայտաշէն տուներ ու 18 խանութ հրոյ ճարակ եղան։ Հրդեհը կասեցնելու համար 3 տուներ և Միրախորի ոստիկանական պահականոցը փլցուեցան։ Այրած շէնքերուն 30ը Ցոյներու և 16ը Հայերու կը պատկանէին։ Ջուրի պակասութիւնը և փչող սաստիկ հովը պատճառ եղան որ հրդեհը 4 ճիւղերու բաժնուի և Կայարանին, Սունկուրայի, Ըրկաթ Բաղարի և Միրախորի կողմը տարածուի։ Ջրանկիրներու զինուորական խումբերը թէև շատ աշխատեցան հրդեհին ընթացքը կասեցնել, սակայն այրող գինետուներու ալքոլի տակառներուն կրակ առնելը պատճառ եղաւ որ հրդեհը չորս ժամ տեւէ, և 60ի չափ շէնքեր մոխիր դարձնէ։ Վեհ. Սուլթանը հրդեհին լուրը առնելով անմիջապէս բարեհաճեցաւ հրամայել որ թիկնապահներ հրդեհին վայրը փութան և հրկիզեալներուն հարկ եղած նիւթական օգնութիւնները ըլլան։ Կեդրոնական հրամանատար և Կայս. Ասագ Թիկնապահ Սատէտտին փաշա և Ոստիկանական նախարար Շէֆիգ փաշա հրդեհին վայրը փութալով, աղէտին առաջքը առնելու համար հարկ եղած հրահանգները տուին։ Թաղապետական Գ. շրջանակին ջրանկիրներու պետ Պէհճէթ էֆ. պատի մը փլուզումին հետեւանօք յառաջ եկած մուխէն և փոշիէն նուաղեցաւ, իսկ Միրախորի ոստիկաններէն Մէհմէտ էֆ. այրող տան մը պատուհաններէն վար թափած ապակիներէն վիրաւորուեցաւ, գլխէն և ձեռքերէն։ Հրդեհէն 4-5000 ոսկիի վնաս մը ենթակայ եղած են Իւնիօն, Մանչէսթըր, Օսմ. ապահովագրական ընկերութիւնը և ուրիշ մէկ քանի ընկերութիւններ։ Երէկ առտու թաղապետութեան կողմէ հրկիզեալներուն հաց են. բաժնուեցաւ։ Իսկ աղքատները յարմար տեղեր փոխադրուեցան, ժամանակ մը հոն մնալու համար։

—Հրդեհ ծագած պահուն Ցոյնի տան մը մէջ հարսանիք կար։ Երբ այդ տունը սկսեր է այրիլ, տանեցիները ոեւէ բան այրելէ ազատելու հարսին թեւէն բռներ և տանէն դուրս հաներ են, միայն իր վրայ ունեցած հագուստով։ Հարսին օժիտը ամբողջովին այրած է, կ'ըսուի թէ բաւական արժէք ունի եղեր,

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ.— Շաբաթ գիշեր Գատըգիւղի ձմեռնային թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ թաւշութակահար Տիրան Ալէքսանեանի կողմէ տրուած նուագահանդէսը. սակայն ցաւալի է ըսել թէ հազիւ 50 հոգի, մեծ մասամբ Հայեր, ներկայ էին այդ նուագահանդէսին, որ արուեստական տեսակէտով մեծ յաջողութիւն մըն էր։ Ներկաներու թիւին նուազութիւնը կը ցուցնէ թէ՝ Գատըգիւղցիները երաժշտութեան նըկատմամբ մեծ հակում մը չունին։ Ծանօթ թաւշութակահար և ուսուցիչ Պ. Ռոմանօ, որ ներկայ էր այդ նուագահանդէսին, գնահատած է Տիրան պէյի տաղանդը։ Ալէքսանեան Տիրան պէյ 3 4 օրէն Գերմանիա պիտի երթայ։

ՎԱՀԱՆ ԷՖ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ որ ծանօթ է իբրև դաշնակահար, այս անգամ ալ գեղեցիկ Մոլոյէ մը հեղինակած է, Պեշի անուն, որ կը ծախուի երաժշտական գործիքներու վաճառատուներուն մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 ապրիլ.— Սէնթրըլ Նիւզ կ'ըսէ թէ ֆրանքագերման արշաւախմբին հասնելուն վրայ, Զօր. Լիուի հրամանատարութեան տակ գտնուող 25000 Չինական զօրքեր Մեծ Պարսպին ետին քաշուեր են։

—Բեքինէն հասած լուրեր կը ծանուցանեն թէ Չիլիի նահանգին Ա. գանձապահ Զանկֆու հրաւէր ստացեր է բանակցիլ նոյն նահանգը գտնուող միսիոնարներուն հետ՝ իրենց ունեցած պահանջումներուն մասին։ Բանակցութիւնները պիտի կատարուին Տ. Ֆավիէ եպիսկոպոսին, և Անգլիացի և Ամերիկացի երկու միսիոնարներու հետ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Թրամուէի պաշտօնեաները գործադուլ ըրին։ Երթեւեկութիւնները դադրած են։ Ոստիկանութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Զօրք Պ. Տէլքասէի նուիրեց սիրուն արկղիկ մը որուն կափարիչին վրայ կայ Ն. Վեհափառութեան մանրանկարը, ադամանդներով զարդարուած։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի հանքագործները ընդհանուր գործադուլ պիտի ընեն մայիս 1ին։

ԱԼԺԷ.— Նոր աւազակախումբեր երեւան ելած ըլլալով զօրք ուղեց։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լորտ Քիչըները կը հեռագրէ թէ Անգլիացիները 113 Պոէր գերի բռնած և 138 հրացան, 98 ձի, 1 թնդանօթ և 15000 փամփուշտ, ինչպէս նաև բազմաթիւ սայլեր և արջառ գրաւած են։

ԼԻԶՊՕՆԱ.— Պապը թուղթ մը զրկեց թագաւորին, Վանական Միաբանութիւններու լուծման մասին։ Լիզպոնայի Պատրիարքը և եպիսկոպոսները պաշտօնապէս բողոքեցին այս կարգադրութեան դէմ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Կոմս Վալտէրզէ կը հեռագրէ թէ՝ դաշնակիցները յաղթեր են Չինացիներուն Շանսիի մէջ։ Զօրս դաշնակից զինուորներ սպաններ են։ Չինացիներու կորուստը շատ մեծ է։

ՊԵՔԻՆ.— Բեքինէն Թիէնձին գացող երկաթուղի մը գծէն դուրս ելաւ։ 11 Չինացիներ մեռան։ 2 Ամերիկացիներ և 40 Չինացիներ վիրաւորուեցան։

—Ապրիլ 23ին և 24ին չորս ճակատամարտներ տեղի ունեցան չինական Մեծ Պարսպին տակ։ Չինացիները ետ մղուեցան։ 4 Գերմանացի սպաներ վիրաւորուեցան և 3 հոգի սպաննուեցան և 32 վիրաւորուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պատերազմական նախարարութիւնը կը հերքէ այն զրոյցը թէ Զօր. Պատըն Բաուէլ Թրանսվալ պիտի երթայ նորէն, իբրև ոստիկանապետ։

ՔԷՅՓԹԱՈՒՆ.— Ժանտախտի 6 նոր դէպքեր պատահեցան։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ 29 ապրիլ.— Նախագահ Քրիւկէր յունիսին մէջ Ամերիկա պիտի երթայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լորտ Քիչըների կողմէ Թրանսվալի Արեւմտեան կողմը եղած զինուորական գործողութիւնները յաջողեր և մէկ քանի Պօէր գունդեր ցրուեր են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Բեքինէն կը հեռագրեն թէ՝ գերմանական զօրքերը կը պատրաստուին արշաւել Շանսիի նահանգը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ			26.22
Երէկուան բարձր գինը			26.23
Երէկուան վար գինը			26.13½
ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ			
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		Ֆր.	115.25
Երէկուան բարձր գինը			116.
» վար »			114.
Րէժի	Լ. Օ.		14.
Թրամվայ բաժնեթուղթ			6.32
» պարտաթուղթ			478
» ժուիսանս		Ֆր.	1.95
Օսմ. ապահովագր. ընկ.	Լ.Օ.		4.20
Բրիօրիթէ Թիւրք			—.—
Թրանսվալ		Ֆր.	89.
Քաբաֆ			471.
Քրէտի Ֆօնսիէ էժիբսիէն			266.50
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
Մէճիտիէ արծաթ		Ղշ.	108.11
Մէթալիք			99.
Անգլիական ոսկի			110.05
Ֆրանսական ոսկի			87.22
Քրիմեց			51.06
Բօլ			91.
Ռուսլի Թղթադրամ			8.67
Լոնտոն 3 ամիս			109.—
Բարիզ			23.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 27 Ապրիլ (Անգլիական)		ԲԱՐԻԶ, 27 Ապրիլ (Ֆրանսական)
Անգլ. գոնս.	94.56	101.55
Օս. գոն. սէրիB.	49.60	
» » » C.	27.87	
» » բաց. D.	23.87	24.57
» » գոց. D.	23.87	24.57
Պանք Օթոմ.	12.	551.
Թրանսվալ	3.62	91.50
Եգիպտական		107.25
Օսմ. Րէժի		326.
Բրիօրիթէ		495.
Օսմ. Մաքսատուն		525.
Օսմանիէ		470.
Գրէտի Լիօնէ		1048.
Իտալական		96.40
Սպանիական		73.20

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

կը տպուին ամէն տեսակ Տաճկերէն, Հայերէն և Գաղղիերէն գիրքեր, տետրակներ, մահազդներ, նամակի գլուխներ, և կը կատարուին ուրիշ ամէն տեսակ տպագրական գործեր, դիւրամատչելի պայմաններով։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է

կէս օրէն վերջ, Թերթը առաւօտները ելլելուն համար։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԳՈՐԾԵՐ

Պոլսական թերթի մը մէջ «Իրազեկ մը» բաներ մը գրեր էր։ Այդ յօդուածին կարգ կէտերը հոս պատասխանեցաւ, Սեբաստիոյ ճամբորդէ մը «Գիտնականի մը» ձեռքը՝ քիթը բերանը չակեց, հագի առաւ, օրին մէկն ալ խմբագրութեան մը սպասաւորութիւնը վայելեց։ Իրազեկ իր «եղբայրական» պարտքը վճարեց տակաւին։ Մեզի ի՛նչ փոյթ։ Մենք պարունակութիւնովը կը հետաքրքրուինք։

1. Կրօնիկէս քհ.յի քարոզելը, բամբասուիլը, հալածուիլը կը պատմուի։ Շիտակ է։ Միայն թէ պատճառները կ'անտեսէ։ Թո՛ղ լսէ ուրեմն։ Այդ նորընծան, իբրեւ նորեկ մը, պէտք էր որ իր ասպարէզը ուսումնասիրէր։ Զիրքեր սիրաշահել հասարակութիւնը։ Պաշտօնակիցները գէթ այդ առաւելութիւնը ունեցան։ Այդ քահանան շուտեց իր խօսքերը կշռել։ Հասկնալու էր թէ աշակերտներու առջեւ խօսելն ու ժողովուրդին մէջ խօսիլը, քարոզելը շա՛տ տարբեր ու փափուկ բան մըն է։ Կրօնիկէս քհ.յի չյաջողելուն գաղտնիքը այս բաներուն մէջ փնտռելու է։ Թըղթակիցներու միսը ծամելու չէ։

2. Յիշեալ յօդուածին մէջ Քիրիշեանի դէմ հակառակութեան ալքեր կ'արձակուին։ Մենք անձնականութեան հետ գործ չունինք։ Կրնան իրարու հետ չափուիլ։ Միայն թող ներուի հարցնել թէ Քիրիշեանի խօսքո՞վ Կրօնիկէս քհ. «կրկնամուսնութիւն» կատարեց։ Եթէ տարիկայ չընէր փիլոնը պիտի առնուէ՞ր։ Պատասխաններս տամ մը ունինք.«Ձեռքովը կամեց վզովը քաշեց»։ Վարդապետը տապալել կ'ուզուի։ Սեպենք թէ ան ալ յանցաւոր է։ Կրօնիկէս քհ. կ'արդարանա՞յ։ Հրամանագիր տրուեր է։ Ստոյգ է։ Սակայն, սա ալ գիտնալու է թէ՝ Կրօնիկէս քհ. իբրև տան երէց, վկայագիրը ստորագրելէն ետքը, պանդուխտ վարդապետ մը հրամանագիր տուած է։

3. Կովտունի խնդիրը ծանօթ է ամէնուս ալ։ Աղջիկ մը տարիներով նշանածին սպասած էր։ Նշանածին կը գրեն որ գայ։ Չի պատասխաներ։ Աղջիկը ուրիշի մը սեր կը կապէ։ Օրին մէկն ալ կը փախչին։ Խնդիրը կրօնականին ինկաւ։ Ա՛լ բան ունին։ «Ադամ» ու «Եւա» կանչուեցան։ Աղջիկը յայտարարեց թէ՝ հին նշանածը չընդունիր, թէ նոր նշանածը... իր էրիկն է։ Մանչուն կողմնակիցներն ալ հաւանեցան բանը բանէն անցնելէն ետքը։ Կովտունի քահանան, երբ կը տեսնէ թէ խնդիրը գէշի պիտի յանգի, վերջէ նշանածին «առնէրեցի վկայագիր մը» կուտայ, նամակ մըն ալ Առաջնորդարանին, ուր Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Աճարեան աղայի ներկայութեան Ոնոփրիոս Վ. հրամանագիրը կը ստորագրէ իր ձեռքովը։

4. Զիլէի խնդիրը խնդացուց շատերս։ Առանք բոլորը չինծո՜ւ էֆէնտիներ են։ Նշանուողը Զիլէցի Բէնիամին էֆ.ն է։ Խնդիրը պորտի շուրջ դարձած է։ Նամակը ստորագրել տուողը Աղաճեան Յովակիմ էֆ.ն է։ Քիրիշեան չկայ մէջը. մեր նշանակած անձերը, փառք Աստուծոյ, ողջ են դեռ։ Առանք խօսք չգտնել կը նշանակեն։

5. Մէճիտ մը տուգանք առնուեր է եղեր։ Պաշտօ՛։ Գրիգոր քհ. առանց հարսանեաց հրամանագրի պսակ մը կը կատարէ՝ Հարսնիքի տէրը աղքատ է եղեր։ Լա՛։ Պէտք էր վկայագիր մը բերէր ու ձրի առնէր հրամանագիրը։

Պատահած չէ՞, որ շատերը հրամանագրի ծախք վճարել չուզեն, աղքատութիւն կեղծելով, մինչդեռ անդին խնջոյքներու համար դրամ կը գտնեն, կը սակարկեն։ Առաջնորդարանի իրաւունքը կորսուած էր։ Տէրտէրը կը կանչուի, բացատրութիւն ուզելու համար։ Կ'աղաչէ։ Ուստի, հարսնիքի հրամանագրի ծախքը տէրտէրէն կը գանձուի։ Տոմարի մէջ արձանագրուած է։ Փափաքողները կրնան դիմել ու տեսնել։ Ո՛չ «հրամանագրի կեղծում» կայ, ո՛չ ալ «վստահութեան զեղծում»։ Բռնութիւնը ցոյց տուաւ։

6. Վանքին կալուածներէն քանի մը հատը ծախուեր է եղեր։ Սխա՛լ։ Բոլոր ըսուածներն ալ տար պէս բաներ են գրեթէ։ Մաս մը գոյքեր ծախուեցան։ Համագումարէն 55 ոսկիի բաց մը նշմարուած կամ նշանակուած չէ։ Հաշիւը նայուելէն ետքը, 15 ոսկիի բաց մը տեսնուեցաւ։ Փնտռուեցաւ մը վերջ, 3 ոսկին սրբազանին պայուսակին մէջէն գտնուեցաւ։ 2 ոսկիի ընկալագիրը Անդրէասենց տրուած է եղեր գանձելու համար։ 10 ոսկիի պակասն ալ գոցուեցաւ։ Առաջնորդ հայրը բարապան Տիգրանին ձեռքով, կալուածական առուրքի համար կառավարութեան զրկած ըլլալը կը յիշէ, և անմիջապէս Թաղ. Ժողովին կ'իմացնէ։ Ըսել է թէ «կորուստ բնաւ չկայ»։ Կը լսե՞ք։

7. Դիւանատունը կնքուած է։ Շիտա՛կ է։ Հաշուառու ժողովը «երկար երերուցքէ» ետքը, լմնցուց իր գործը։ Հաշիւները նայուած են։ 292,329 ղշ. մուտք եղած է այլ և այլ տեղերէ։ 321,275 ղշ. ելք ունեցած է Առաջնորդարանը։ Ըսել է թէ

28,945 ղշ. իր անձնական քսակէն տուած է Սրբազան Հայրը։ Ի՞նչ երեսով Առաջնորդ Հօր երեսը պիտի նային պոռոտախօսները։

Բանի մը խոքր չիջած զգուշանանք մեծ մեծ վճիռներ արձակելէ։ Երկար գրել չարժեր։ Պաշտօնապէս պիտի տեղեկագրուին իրողութիւնները։ Մենք անկողմնակալ ոգիով գրեցինք այս քանի մը տողերը, գայթակղած մտքերը բուժելու համար։

Սէֆ-ղ ՄՈՒՇԵՂ

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Լիվէրփուլ, Մ. Բ. — Թերթերը սխանք ղրկել։ Տարեկան բաժանորդագրութեան համար անգլիական թղթադրամ մը՝ ղրկեցէք. կրնաք 17 շիլիննոց չէք մը ղրկել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԷՄՆԻՅԷԹ — ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՊԱՏՐԱՍՏ
ՍԻՆ
ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ
ՁԳԵՍՏՆԵՐ

Սուլթան համամ Հրապարակ
ԳՐԷՏԻՉԼԻՈՆԷ
Դիմաց
ՎԱՐՆԱՑԱՐԵԱՆ

Եթէ ճաշակի տէր էք, եթէ կը փափաքիք առանց խաբուելու երկիւղի՝ վայելուչ հագուստներ գնել, եթէ կ'ուզէք ձեր հագուստները ո՛չ անձրևէն և ոչ ալ արևէն աղտուին, դիմեցէք ԷՄՆԻԷԷԹ հագուստի մեծ վաճառատունը, որ 25 տարիէ ի վեր ամենօրեայ յարաբերութեան մէջ է եւրոպական մեծ գործարաններու հետ, և ամէն եղանակի յարմար բրդեղէն ապրանքներու ստուար պէսպիսութեամբ ճոխացուցած է մթերքը։

ԷՄՆԻԷԷԹի կերպասները, գոյնով և գործուածքով, վերջին նորաձևութեանց կը հաւասարին միշտ։ Առաջնակարգ դերձակներու ձեռքով կը պատրաստուին երիկ մարդոց և տղոց յատուկ ընտիր ճաշակաւոր և դիմացկուն հագուստներու ամէն տեսակները, ինչպէս նաև կանանց համար բէլէրիններ, ճաքէթներ են. են. ծայր աստիճան նրբութեամբ։ Գիներ՝ անմրցելի ըսելու աստիճան աժան։

ԷՄՆԻԷԷԹ վաճառատունը չափի վրայ հագուստի ճիւղ մը ունի, հաւասար Բերայի համբաւ առաջնակարգ Տուներուն։ 50—33

Սուլթան—[illegible]

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

ԹԷ ՈՐ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԱՄԲՈՂՋ ԱՄԱՌՆ ԱՌԱՆՑ
ԿԱԹԻԼ ՄԻՋԷԹԻՆ ՏԱԼՈՒ

6 ամիս չորունակ չարաճճի միջատներուն ձեռքէն ազատուիլ և վեհեր մարմինը առողջ պահել։

Կայ միջոց մը, այն ալ մէկ դահեկանի վճարումն է։

Եւ այս եզական փոշին պիտի գտնէք Կէտիք-Փաշայի գլուխը (Զարշը գաբուսը), Լ. Կիւմիւշեանի Սուլթանիյէ ծանօթ դեղարանը։ 30—7

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼՈՒ

ՏՈՒԹԴՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ ծանօթ մասնագէտ, կը չորունակէ հիւանդ ընդունիլ, Բերա, Մեծ Փողոցին ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4։ 36—18

AU PRINTEMPS

Օ ԲՐԷՆԹԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ԳԱԼՖՈՐՈՒԼՕ

ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 345

Օ Բրէնթան նոր վաճառատան մէջ խիստ չափաւոր գիներով կը ծախուին Բարիզի ամէնէն գեղեցիկ և վայելուչ նուվօթէները։ Գիներու այս չափաւորութիւնը կրնայ բացատրուիլ այն պատճառով որ այդ ապրանքները ուղղակի վաճառատուներէն հասնելով կարելի է զանոնք ծախել պզտիկ շահով մը։ Պզտիկ գնում մը պիտի բաւէ ապացուցանելու համար որ Բերայի մէկ քանի վաճառատուններու մէջ՝ ուր ընտիր տեսակէ ապրանքներ կը ծախուին, Բրէնթանի վաճառատունը ամէնէն չափաւոր գիները ունի։ Հետևաբար Օ Բրէնթան վաճառատան մէջ շատ նպաստաւոր գիներով կը վաճառուին մետաքսեայ և բրդեղէն գեղեցիկ կերպասներ, կանանց համար պատրաստ զգեստներ, այլևայլ կարնիդիւրներ, ժանեակներ, մետաքսեայ ժապաւէններ, հովանոցներ և փողկապներ են․

Վերջերս Բարիզէն բերել տրուած է գեղեցիկ ու վայելուչ գլխարկներու նոր հաւաքածոյ մը, որոնք շատ նպաստաւոր գիներով կը ծախուին։ 25—3

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԴԵՂՈՐԷՅՑ
Ա. ՆԱԶԱՐԵԱ՛Ն

ԱԺԱՆ, ԹԱՐՄ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ԴԵՂԵՐ
ԱՆՊԱԼԱԺ ԸՆՏԻՐ

Յիշեալ մեծ մթերանոցը որ քանի տարիէ ի վեր հաստատուած է Եէնի Ճամիի հրապարակը Մըսըրը խանին մէջ, Թիւ 2, 3, 4, իր դեղերուն ածանութեամբը և ընտիր տեսակներովը կարող է մրցիլ բոլոր նմանօրինակ հաստատութիւններու հետ։ Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւնները կը կատարուին կարելի եղածին չափ փութով և խընամքով։ Ա. Նազարեան էֆ. ամէն միջոց ձեռք առած է իր յաճախորդները գոհ թողելու համար։ 50—31

ԶԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածողներուն կը յանձնարարուի Զավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարբխանչանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, ոմնք բազմաթիւ կեղծերը եղած են։ Ուստի բուն իսկ Զավուշ Օղլուի թուղթը ասոնցմէ զանազանելու համար, խարբխանչանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ և կնիքի ձևով այդ նշանը, և թուրքերէնով «Զավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպոլ» անուն սիկառի թուղթերը պէտք է գիտել թէ «Զավուշ Օղլու» անունը և երկու սև նշան կը կրե՞ն։ 78—13

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Թոփալեան խան

Թոփալեան խանի յիշեալ մեծ վաճառատունը, որ հանդերձեղինաց վաճառատուններուն է՛ն հինը և է՛ն նշանաւորն եղած է, բնաւ իր անունն և տեղը փոխած չէ, և իր տէրը Գ. Էրմէնեան վաճառական գործառնութեանց մէջ ա՛լ աւելի կանոնաւորութիւն մտցուցած է։

Կը ծանուցուի յաճախորդներուն թէ Թոփալեան խանի շրջակաները զանազան անուններով և վերջերս բացուած հանդերձեղինաց վաճառատուները Գ. Էրմէնեան և Ընկ. վաճառատուններուն հետ ո և է յարաբերութիւն և կապակցութիւն չունին։ Հետևաբար յաճախորդները կը հրաւիրուին դիմել Թոփալեան խանի վաճառատունը։

ՈՒԷՍԹԸՐՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հատուցուած վնասներու գումարը	անգլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ և տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000
(Հրապարակիս ծանօթ ֆրանս. և գերմ. ընկերութեանց վճարեալ դրամագլուխը		100,000էն աւելի չէ)

ՈՒԷՍԹԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ, վնասները տեղւոյն վրայ և անմիջապէս կը հատուցանէ։

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պաղճէգաբու, Անանիատի Խան Թիւ 20-21-22։

[illegible]

ԾԱՆՕԹ .— Տեղւոյս հ՛ն ծանօթ ֆրանս. եւ գերմ. ընկերութեանց պատրաստ գոյքը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%էն աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէսթըրն»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակիցներուն վրայ։

Վաճառատուն Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտ Փաշա, Ստամպոլ, 299

Վերջին Գին

Օրինակի համար, 80 ղշ.ի ապրանք գնողը 20 ղշ. կանխիկ և մնացեալին համար չաբաթը 5 կամ ամիսը 20 ղշ. պիտի վճարէ։ 160 ղշ.ի գնողը 40 ղշ. կանխիկ և չաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղշ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս չորունակաբար, նոյն համեմատութեամբ։

1900Ի ԲԱՐԻԶԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՐԶՈՒԹԻ՛Ն — ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻ՛Ն. ԱՐԱԳՈՒԹԻ՛Ն — ԹԵԹԵՒՈՒԹԻ՛Ն

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ [illegible] ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆ

ՆԻՒՈՒ—ՀՈՄ

Ստացած է մեծ մրցանակը (Hors concours) և արուեստահանդէսին մէջ անմրցելի եղած է։ Այս մեքենաները ամէն կերպով միւսներէն գերազանց են։ Մեքենաներու գործածութեան կերպը ձրի կ'ուսուցուին և նորոգութիւնները ձրի կը կատարուին։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ՝ Յ. Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ ՈՐԴԻՔ

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ.— Պոլիս, Պաղճէգաբու, Համիտիյէ Ճառաէսի Թիւ 7.
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ.— Իզմիր, Սիլիվրիի, Աֆիոն-Գարահիսարի եւն. մէջ։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 ղշ.էն մինչև 100 ղշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը ասկէ առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և պարգևները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն սահնէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 ղրշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբէք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահու աղբիւր մըն է։ 24—11

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

Մեծ Հայ վաճառատուն պատմական եւ չափու վրայ հանդերձներու, Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թ. 25

Այս վաճառատան տէրը և հիմնադիրը՝ Արտակ Մուսիկեան՝ իր [illegible] յաճախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով, յաջողութեան ամէն պայմաններով կը ներկայանայ իր այս ձեռնարկին մէջ։

Հրապարակին վրայ և ոչ մէկ վաճառատան մէջ նմանը չտեսնուած վարպետ ձեռք մը միշտ ներկայ է և պաշտօն ունի հսկել հանդերձներու լաւ պատրաստութեան։ Գիներու մասին գաղափար մը այն ատեն միայն կարելի է ունենալ մարդ, երբ ապրանքոց վրայ նշանակուած թիւերը տեսնէ։

Կը խնդրուի ուշադիր կարդալ հետևեալ խօսակցութիւնը.—Մեր հագուստը Հաճի Շահին վաճառատունէն առինք։ —Ո՛ւֆ, ո՞վ պիտի ելլէ 69 սանդուղներէ վեր։ Ո՞վ պիտի յոգնի մինչև հոն։—Ի՞նչ չէ՞ք գիտեր, աշխարհ իմացաւ թէ Հաճի Շահին՝ խանին վերնայարկէն վար իջաւ իր յաճախորդներուն դիւրութեան համար, և այժմ կը գտնուի Սուլթան Համամ, Հավուզլը խանի մօտ Թիւ 25 վաճառատունը։ Մարդը՝ աժան հագուստ ծախելու հիւանդութիւններէն բռնուած՝ չհամարձակեցաւ ուրիշներու նման սուղ և ծանր վարձքերու բեռան տակ մտնել։ Երկու տարի աժան վաճառատուն փնտռեց, փնտռեց, փնտռեց և վերջապէս գտա՛ւ.... Հետևաբար յաճախորդները թէ դիւրաւ պիտի գտնեն զինքը և թէ միևնոյն աժան գիներով հագուստ պիտի հագնին։ Անշուշտ գիտէք թէ հրապարակին վրայ միայն Հաճի Շահինն է որ ընկեր չունի, և աժան ծախելուն մեծ պատճառը սա է որ շահածը ընկերներուն մէջ չի բաժներ։ Զինքը ճանչող և իրեն համակրողները գիտեն որ անձնական ծախքը այնքան չափաւոր է որ գոհ սրտով Ալլահ պէրէքէթ վէրսին կ'ըսէ, և փառք կուտայ....

—Ուրեմն երթանք Հաճի Շահինէն առնենք մեր հագուստը և մեր բարեկամաց ալ յանձնարարենք։

Կիրակի օրերը բաց է վաճառատունը։— Մէկ թիւը 2 ղրշ.—Նորութեան [illegible] ձրի։

ԳԻՆԻ, ՕՂԻ ԵՒ ՔՕՆԵԱՔ
ԽՆԴՐՈՂՆԵՐ ԴԻՄԵՆ

ԻԶՄԻՐ, Հայոց Առաջնորդարանի փողոց

ՄԵԾ ԳԻՆԵՏՈՒՆ ԳՈՒՇ ԱՏԱՅԻ

Այս հանրածանօթ գինետան մէջ կը գտնուին Գուշ ատայի զուտ խաղողէ շինուած գիներ, օղի, քօնեաք, լիքէօր, [illegible] և ամէն տեսակ մաստիքա։

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳԻՆԻՆԵՐ

Կ. Պոլսէն և գաւառներէն եղած խնդրանքներ—մեծ կամ փոքր քանակութեամբ—ամենայն ճշդութեամբ ու արագութեամբ կը կատարուին։

Գիները ԽԻՍՏ չափաւոր

Նամակով պէտք է դիմել

ՍՏԵՓԱՆ Մ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հայոց Առաջնորդարանի փողոց, ԻԶՄԻՐ

35—17

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշայի ելուքը, Թիւ 271

Վաճառատանս մէջ կը ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ չաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև երեկոյթներու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ չաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մըն ալ ունենալով վաճառատունս յանձնարարուած անոյշները և զանազան չաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կը պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուի [illegible] և ուրիշ տեսակ չաքարներու նոր մթերք մը։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Գիները շատ աժան են։ 104—31

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐԸ

ՄԱՍՆ Ա.
ԴԱՐՁԻ ՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԺԶ.
ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

—Մայր իմ, չարունակեց Ռոլան, ես չսպանեցի այդ մարդը... Ժիւռաքիան։ Եթէ յանցաւորը ես ըլլայի, երբեք թոյլ չպիտի տայի որ եղբայրս ամբաստանուի և անպատուուի...։ Եթէ ոճրագործը ես ըլլայի դատաւորները գտնելով պիտի գոչէի. «Ձերբակալեցէ՛ք զիս։» Հիմայ, մայր իմ, ես խօսեցայ իմ պաշտպանողականս, կարգը ձե՛րն է, կ'ամբաստանե՛մ ձեզ, պաշտպանեցէ՛ք ինքզինքնիդ։

—Ռոլան, կ'երդնում որ կը հաւատամ ձեր ըսածներուն և ուրիշ ապացոյց չեմ ուզեր։ Գիտեմ որ անկարող էք սպանել։ Զաւակս, քանի որ ես ձեզի կը հաւատամ, դուք ալ ինծի հաւատացէք. կ'երդնում որ անմեղ եմ այդ ոճիրէն։ Հաւատացէք ինծի, քանի որ ես կը հաւատամ ձեզի թէ հակառակ ո և է ապացոյց չունենալուս, անմե՛ղ եմ... անմե՛ղ եմ։ Ժիւռաքիա առաջարկեց ինծի որ 420000 իր.ով կա՛մ Հորտասի պարտքերը վճարեմ և կամ այդ աղետաբեր նամակը, զոր կարդացիք, գնեմ։ Ուզեցի այդ նամակը գնել, և մեր հարստութիւնը զոհել մեր պատիւին համար...։ Ժիւռաքիա սոսկալի կերպով պատժուեցաւ..., բայց ո՞րն է այն անծանօթ ձեռքը որ պատժեց զայն։ Երկար ատեն կարծեցի, համոզուած էի՝ թէ դուք էիք բուն ոճրագործը... բայց ա՛լ վստահ եմ թէ դուք ալ, զաւակս, դուք ալ անմեղ էք։ Ասկէ զատ կարծեմ թէ իմ գտնուած անելանելի, դժուարին կացութեանս մէջ, եթէ սպանենի այդ մարդը, յանցանք մը գործած չէի ըլլար...։ Զաւակս, տեսէ՛ք, ձեր մայրը ձեռնամած, ծունկի եկած, կ'աղերսէ ձեզի, ձեր գութը կը խնդրէ, իր՝ ձեր վրայ ունեցած բուռն սիրոյն անունով կ'երդնու թէ ինքը անմե՛ղ է... անմե՛ղ է... անմե՛ղ է...։

Ռոլան, որ լռութեամբ մտիկ ըրած էր, կատաղութեամբ գոչեց.

—Ո՞վ է ուրեմն, ո՞վ է...։

—Ո՞վ է... ա՛հ, եթէ գիտնայի՜...։

Այրի դքսուհին ձեռքը վերցնելով չարունակեց.

—Զաւակս, պէտք է որ դուք, ես և Հորտաս, երեքս մեր ամբողջ կեանքը նուիրենք այդ անծանօթը գտնելու համար... որովհետև կը տեսնէք թէ՝ այդ ոճիրը որքա՛ն դժբաղդութեան մատնած է մեր ընտանիքը։ Անմեղ մը դատապարտուի կ'ենթարկուի, զաւակ մը իր մայրը կ'ամբաստանէ, մայր մը իր զաւկին վրայ կը կասկածի... Սոսկալի՜ բան։

Ռոլան տխրութեամբ գլուխը կ'օրօրէր, իր սրտին մէջէն չէր խլուած այն անհաւելի կասկածը, թէ մայրն էր բուն ոճրագործը։ Այդ կինը, իր մայրը 16 տարի առաջ խաբուած էր, մատնած էր իր ամուսինը, սպառած էր իր ամօթը՝ ժպիտներու մէջ։ Կարելի չէ՞ր որ այդ կինը այսօր ալ ուզէր իր ամօթը ծածկել, զաւկին առջև կեղծ արտասուքներ թափելով...։

Դքսուհին զաւկին մօտեցաւ և անոր ձեռքը բռնելով ըսաւ, պաղատագին ձայնով մը։

—Ռոլան, կը հաւատա՞ս ինծի...։

Պատանին, գլուխը անդին դարձնելով, և ցած ձայնով մրմնջեց։

—Այո՛, մայր իմ, կը հաւատա՛մ...։

Կը ստե՛ր, չէ՛ր հաւատար...։

ԺԷ.
ՍՈՒԻՊԻՉԻ ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

Մօր եւ զաւկին միջև ի՞նչ որոշում տրուեցաւ։ Ոչի՞նչ։

Ռոլան մօրը գացած էր խորհուրդ հարցնելու համար, բայց մայրը յուսահատութեան մէջ ինկած, բան մը չէր կրցած ընել։ Հէգ կինը թողած էր որ դէպքերը գործեն։

Սակայն պէտք էր պաշտել զայն։

Նոյն գիշերը Ռոլան չքնացաւ, և նոյն իսկ անկողին չմտաւ։ Պատանին անհամբերութեամբ առաւօտը կը սպասէր։ Եւ մինչ արշալոյսը դեռ նոր սկսած էր ծագիլ, պատանին առանց մէկէ մը տեսնուելու, դղեակէն դուրս ելաւ, ուղղակի անտառապահին տնակը երթալով նախորդ իրիկուան նման ծառի մը ետև պահուելով սպասեց։

Սուպիչի տնակը հանդարտ և լուռ երևոյթ մը ունէր։ Ռոլան զայս տեսնելով քիչ մը հանդարտեցաւ։ Կը խորհէր թէ անտառապահին տակաւին պառկած ըլլալը կը նշանակէր թէ աղետալի նամակը, որ այնքան գայթակղութիւններ պիտի յարուցանէր, դեռ թղթատարութեան յանձնուած չէր։

Բաւական ժամ մը անցաւ և Ռոլան յանկարծ տեսաւ թէ տնակին պատուհաններուն փեղկերը բացուեցան։ Քիչ մը ետքը մարդ մը երևցաւ դրան սեմին վրայ. Սուպիչն էր, որ պահ մը լուռ մտախոհ մնաց հոն։

Ռոլան, որ աչքերով կը լափէր զայն, մրմնջեց.

—Ա՛հ, ի՞նչ պիտի ընէ արդեօք։

Անտառապահը նորէն տնակը մտաւ։ Մեծ դուռը բաց թողած ըլլալով Ռոլան տեսաւ որ անտառապահը սեղանին մօտեցաւ, նախորդ իրիկունը գրած նամակը ծալլեց, պահարանի մը մէջ դրաւ, և դրոշմաթուղթ մը առնելով անոր վրայ փակցուց։ Ետքայ Սուպիչ գրպանէն հին թղթապանակ մը հանելով, նամակը անոր մէջ զետեղեց, և հրացանը առնելով Մառիի սենեակը մըտաւ. յիմար աղջիկը համբուրեց առանց զայն արթնցնելու և տնակէն դուրս ելլելով, անտառին մէջ խորասուզուեցաւ։

Ռոլան անոր ամենափոքր մէկ շարժումը աչքէն չվրիպեցուց։

Ո՞ւր կ'երթար Սուպիչ։ Անշուշտ նամակը նամակատունը ձգելու։

(Շարունակելի)

Թարգ. ՊՕՂՈՍ ՔԻՉԸՔՃԵԱՆ